

BULLETIN

Psychologické
aspekty
drogové
kriminality

Evropská školní
studie o alkoholu
a jiných drogách
(ESPAD)

Mise EULEX Kosovo

Operace „ATAK“

Česká celní správa
v Latinské Americe

Označování nebez. látek

EU-China Trade project (II)

Prezentační akce NPC

Číslo	Název látky	Nebezpečnost	Skupina	Podskupina	Číslo	Název látky	Nebezpečnost	Skupina	Podskupina
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

Kriminalistika

ČTVRTLETNÍK PRO KRIMINALISTICKOU TEORII
A PRAXI VYDÁVÁ MINISTERSTVO VNITRA ČR,
ODBOR PREVENCE KRIMINALITY

Teoretické statě | vědecká sdělení | odborné diskuse |
informace | z vědeckého života | ze zahraničí | recenze | nové
právní předpisy | judikatura | anotace

Redakce KRIMINALISTIKA
Olšanská 4
130 00 Praha 3
tel.: 974 841 814
fax: 974 841 094
e-mail: redakce@mvcz.cz

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

**BULLETIN
NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY**

Vydavatel:

Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie a vyšetřování

Redakční rada:

plk. Mgr. Jakub FRYDRYCH
plk. Ing. Petr KOČÍ
plk. JUDr. Břetislav BREJCHA
Doc. Dr. JUDr. Jan HEJDA
Doc., JUDr. Jozef ČENTĚŠ, PhD.
Doc. JUDr. Jozef METENKO, PhD.
Doc. Ing. Renata ŠTABLOVÁ
PhDr. Miroslav NOŽINA, PhD.
Mgr. Jaroslav ŠEJVL
pplk. JUDr. Ing. Marek BLAŽEJOVSKÝ

Vedoucí redakce:

kpt. Bc. Petr Procházka
Tel. 974 836 429, 731 670 480

Adresa:

Policejní prezidium České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC, 170 89 Praha 7
bulletinnpc@centrum.cz

Vydává:

oddělení vydavatelství obchodního odboru
Tiskárny MV, Bartůňkova 1159/4
Poštovní schránka 10, 149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 341, 974 887 335
Fax.: 974 887 333

Tiskne:

Tiskárna MV, p. o., Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 312
Fax.: 974 887 395
Vychází 4x ročně, cena 73,- Kč
Roční předplatné 292,- Kč
Plus distribuční poplatky

Objednávky přijímá a vyřizuje:

Tiskárna MV, p.o., obchodní úsek,
Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 334, 974 887 335, 974 887 341
Fax.: 974 887 333
e-mail.: bohupil.stnad@tmv.cz

Distribuci vyřizuje:

Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin

Ze věcnou správnost příspěvků ručí autoři**Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce****Podávání novinových zásilek**

Povolila Česká pošta, s.p., Odštěpný závod Praha,
Čj.: 6119/96 ze dne 15. 10. 1996

Určeno pro služební potřebu Policie ČR, Obecní policie,
Státního zastupitelství, soudů a vybraných institucí.

Povoleno MK ČR – 7834

ISSN 1211-8834

Grafické zpracování:

Radek Kšír

OBSAH:

3. OZNAČOVÁNÍ NEBEZPEČNÝCH LÁTEK
plk. Mgr. Miroslav Hrachovec
7. OSOBNOST PACHATELE JEDNAJÍCÍHO
POD VLIVEM NÁVYKOVÉ LÁTKY S AK-
CENTEM NA ŘÍZENÍ MOTOROVÉHO VO-
ZIDLA POD VLIVEM NÁVYKOVÉ LÁTKY
pplk. JUDr. Ing. Marek Blažejovský
13. PROBLEMATIKA FINANČNÍHO ŠETŘENÍ
A ZAJIŠŤOVÁNÍ VÝNOSŮ Z TRESTNÉ
ČINNOSTI
kpt. Bc. Viktor Vávra
15. EVROPSKÁ ŠKOLNÍ STUDIE O ALKO-
HOLU A JINÝCH DROGÁCH (ESPAD)
mjr. Ing. Martina Kaprová, Bc. Miloš Vaněček
20. EU – CHINA TRADE PROJECT (II)
*kpt. Ing. Martin Kuchař, PhD., kpt. Bc. Petr
Teplárek*
22. MAKOVÁ SEMENA – ZDRAVÁ POCHOUT-
KA NEBO SKRYTÁ HROZBA?
Jiří Holoubek
25. O KOKAINU A KOKAINISMU
J. David
27. OPERACE „ATAK” – VÝROBA METAM-
FETAMINU V SEVERNÍCH ČECHÁCH
kpt. Mgr. Barbora Kudláčková
29. MISE EULEX KOSOVO
kpt. Mgr. Barbora Kudláčková
34. JAK ČESKÁ CELNÍ SPRÁVA ZÍSKÁVÁ
SLÁVU A UZNÁNÍ I V ZEMÍCH LATINSKÉ
AMERIKY
plk. Ing. Vendulka Holá
36. PREZENTAČNÍ AKCE NÁRODNÍ PROTI-
DROGOVÉ CENTRÁLY
kpt. Bc. Petr Procházka
38. PROJEKT SPRÁVNÝM SMĚREM
kpt. Mgr. Barbora Kudláčková
40. KNIHOVNIČKA
Blanka KOVAŘÍKOVÁ, Bc. Miloš VANĚČEK

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

orientovanému odborníkovi, který sleduje vývoj v oblasti zneužívání nelegálních látek v České republice od roku 1989, jistě neušla dlouhodobá interpretační různorodost v hodnocení drogové situace. Na jedné straně jsme ujišťováni o stabilizaci problémového užívání nelegálních drog, na straně druhé konfrontováni s mezinárodními srovnáními, která nejčastěji ukazují na vysokou míru experimentálního, příležitostného či náhodného užívání některých typů nelegálních drog, a to zejména ve věkových skupinách dětí a mladých dospělých. I přes různé interpretace a metodologická úskalí sběru dat je nesporné, že za posledních deset let vzrostl odhad počtu problémových uživatelů nelegálních drog téměř o deset tisíc osob. Vysoká dostupnost a veřejná konzumace či aplikace nelegálních drog, je citlivě vnímána nejen v rámci velkých aglomerací, ale i celých oblastí České republiky, kde jsou spojeny s vyloučenými lokalitami, doprovodným rizikovým i kriminálním chováním.

Policejní prezident v letošním roce vyhlásil drogovou problematiku jako jednu z priorit Policie ČR. Mělo by dojít k akceleraci zájmu policie o přestupková drogová jednání i případy držení malých množství drog. Základní orientace služby kriminální policie a vyšetřování na odhalování trestných činů spojených s výrobou a distribucí tím nebude dotčena ani omezena. Cílem těchto opatření není kriminalizace problémových uživatelů drog, ale snaha o snížení obecně vnímané dostupnosti nelegálních drog a důslednější vymáhání práva v této oblasti, směřující k dodržování platných zákonů.

Medicínsky orientovaný charakter protidrogové politiky, který v porevoluční době s různou intenzitou asi nejvýrazněji ovlivňuje její směřování, je jistě výsledkem úctyhodné práce odborníků v oblasti výzkumu, sběru a interpretace dat, ale i harm reduction, léčby a následné péče. Disponujeme relativně velkým množstvím kvalitních dat, která nám umožňují kalibrovat jednotlivé pi-

líře protidrogové politiky tak, aby odpovídaly měnícím se trendům drogových trhů.

I přes všechny často zmiňované pozitivní efekty současné drogové reality, kterými jsou zejména nízká promořenost subkultury problémových uživatelů drog infekčními chorobami a propracovaný systém terénní práce, sběru dat a jejich interpretace, nevidím jako dlouhodobě udržitelnou interpretaci „české cesty“ vývoje protidrogové politiky, která se postupnými kroky dlouhodobě legislativně i koncepčně vzdaluje od převažujících evropských standardů. Argumenty našich zahraničních sousedů, obecně vnímaná rizika spojená s dostupností drog a sekundární drogovou trestnou činností, stejně jako periodická upozornění INCB (Mezinárodního výboru pro kontrolu narkotik), by nám měly být dostatečným signálem, že progresivní a moderní protidrogová politika se do budoucna nemůže obejít bez odborně diskutovaných a diferencujících změn, které jsou schopny aktuálně reagovat nejen změkčováním pravidel, ale v odůvodněných případech i jejich zpřísněním.

Doposud jsme téměř výlučně sledovali zájem konkrétních jednotlivců – problémových uživatelů drog. Základem argumentace poslední novely trestního zákona v drogové oblasti bylo dokonce údajné přepínání trestní represe v této oblasti. Realita je taková, že v zájmu odhadovaných 40 000 problémových uživatelů jsme ve svém důsledku vydali signál i dalším skupinám uživatelů drog. Jedná se o sdělení, že samotné držení malých množství drog je společností tolerováno, stejně jako jejich užívání. Obdobně jako zohledňujeme zájmy problémových uživatelů drog, je naší povinností snižovat rizika plynoucí z jejich vysoké dostupnosti a chránit tu část společnosti, která nelegální drogy ne užívá.

plk. Mgr. Jakub FRYDRYCH
ředitel NPC

OZNAČOVÁNÍ NEBEZPEČNÝCH LÁTEK

plk. Mgr. Miroslav HRACHOVEC

V záplavě legislativní změn poslední doby a to jak národních, tak evropských i celosvětových, poněkud zapadla změna týkající se systému klasifikace, označování a balení chemických látek. Někteří si možná všimli nových symbolů na obalech s chemikáliemi, ale nejspíš neví, co znamenají. V tomto článku bych vás stručně seznámil s těmito změnami, které platí již od 1.12.2010 a budou postupně zaváděny až do roku 2015. Vzhledem k tomu, že po celou dobu zavádění těchto změn platí přechodné období a staré zásoby s původními symboly mohou být prodávány až do roku 2017, budou se na štítkách vyskytovat oba systémy označování. I z důvodu částečné rozdílnosti je nutné jim věnovat pozornost.

V minulosti si každý stát sám řešil oblast označování nebezpečných chemických látek a přípravků na své národní úrovni vlastní legislativou. Přestože tato klasifikace měla některé společné rysy, docházelo a stále ještě dochází k značným rozdílům. Není tedy výjimkou, že stejná chemická látka může být z pohledu nebezpečnosti klasifikována různě, což pak způsobuje problémy nejen při uvádění látek na trh, ale i v oblasti nastavení regulačních a bezpečnostních opatření. Například látka s orální toxicitou $LD_{50}=257$ mg/kg je zařazena v USA mezi toxické látky, v Austrálii mezi zdraví škodlivé látky, v Indii mezi netoxické látky a v Číně jako látka, která není nebezpečná.

Dostatek informací o látce má význam nejen pro uživatele, prodejce, přepravce apod., ale i pro bezpečnostní orgány (policie, celní správa, hasiči), které mohou eliminovat závažné následky na zdraví osob a poškození životního prostředí při mimořádných událostech (havárie, dopravní nehody, trestná činnost)

Z těchto důvodů se celosvětově objevuje snaha sjednotit tento systém. Evropského společenství začalo legislativně řešit oblast klasifikace, označování a balení nebezpečných chemických látek a směsí v roce 1967 směrnicí pro nebezpečné látky 67/548/EHS (DSD – Dangerous Substance Directive) a směrnicí pro nebezpečné chemické přípravky 199/45/ES (DPD – Dangerous Preparation Directive). Česká republika tuto úpravu přijala po vstupu do EU v roce

2004¹). Od 1.1.2012 platí nový tzv. „chemický zákon“ č. 350/2011 Sb. o chemických látkách a chemických směsích, a jeho prováděcí předpis – vyhláška č. 402/2011 Sb., o hodnocení nebezpečných vlastností chemických látek a chemických směsí a balení a označování nebezpečných chemických směsí. Tyto nové předpisy ruší a plně nahrazují původní právní úpravu.

Na Evropské úrovni byl tento problém částečně řešen, ale netýkalo se to zemí mimo EU. Proto se hledalo řešení i mezinárodní úrovni. Po mnoha jednáních teprve v roce 1992, při příležitosti konání konference OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED) v Rio de Janeiru, padlo rozhodnutí řešit tento problém při nakládání s chemikáliemi vytvořením jednotného systému klasifikace, označování a balení, který má zaručit bezpečné nakládání s nimi celosvětově. Vyhodnocením stávajících právních úprav bylo jasné, že nebude jednoduché sjednotit dosavadní systémy. Základ nové legislativy tvořilo několik málo vybraných zavedených systémů, které byly kombinovány s dalšími systémy. Práce na novém systému GHS probíhaly pod záštitou Mezinárodní organizace programu pro správné nakládání s chemickými látkami (IOMC). Po dokončení prací, v roce 2001, agenda nově přešla na Organizaci spojených národů (UNSCEGHS). Výbor expertů OSN pro přepravu nebezpečného zboží a GHS klasifikace a značení chemických látek formálně přijal GHS v prosinci 2002. Postupně byly vydávána a přijímána jednotlivá znění nového GSH systému. V roce 2006 bylo přijato a v roce 2007 vydáno poslední aktuální znění tohoto dokumentu. Přestože se tento dokument snaží celou problematiku řešit komplexně a má řadu výhod, není právně vymahatelný a je pouze na jednotlivých státech, zda ho přijmou do své legislativy.

Evropská unie však téměř celý systém GHS převzala do své legislativy v roce 2008 – Nařízením EP a Rady č. 1272/2008/EC o klasifikaci, označování a balení látek a směsí (dále jen CLP – Classification, Labelling and Packaging of Substances and Mixtures), které vstoupilo v platnost dne 20. 1. 2009²). Na-

¹) Vyhláškou č. 232/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o chemických látkách a chemických přípravcích, a o změně některých zákonů týkající se klasifikace, balení a označování nebezpečných chemických látek, na základě zákona č. 356/2003 Sb. o chemických látkách a chemických přípravcích.

²) Česká republika nařízením zveřejnila sdělením z 10.4.2009 ve Věstníku Ministerstva životního prostředí č. 5/2009.

víc do Nařízení doplnila to, co GHS neobsahovala, a to o některé již používané prvky z obou již zavedených směrnic (DPD a DSD).

Toto Nařízení EP a Rady řadí mezi hlavní cíle, především:

- vytvoření jednotného mezinárodního systému, který zajistí vysokou ochranu lidského zdraví a životního prostředí,
- vypracování standardizovaného systému pro země, které nemají takovýto systém zaveden,
- omezení testování látek na zvířatech snížením množství testování a hodnocení látek,
- zajištění volného trhu.

Nařízení CLP se nevztahuje na radioaktivní látky, látky a směsi, které podléhají celnímu dohledu, neizolované meziproducty, látky a směsi určené pro vědecký výzkum a vývoj. Dále se toto nařízení nevztahuje na látky a směsi, které jsou v konečném stavu a určeny konečnému spotřebiteli v těchto formách: léčivé a veterinární léčivé přípravky, zdravotnické prostředky, kosmetické prostředky, potraviny nebo krmiva.

Nařízení ukládá povinnosti výrobcům, dovozcům a následným uživatelům klasifikovat, označovat a balit látky a směsi uváděné na trh podle tohoto systému.

Oproti předešlému systému klasifikace, dle směrnice 67/548/EHS, nové nařízení bude přinášet některé změny a některá další rozšíření. Nově u chemických látek a směsí klasifikuje třídy nebezpečnosti, a to **fyzikální nebezpečnost**, u které dochází k rozšíření nebezpečných fyzikálních vlastností. Z důvodů přiblí-

žení k současnému předpisu pro ADR se **klasifikuje nebezpečnost pro lidské zdraví a pro životní prostředí**. V rámci každé třídy nebezpečnosti dále upřesňuje závaznost nebezpečnosti (označuje se číslem, s rostoucí hodnotou klesá tato nebezpečnost). Postupy pro klasifikaci nebezpečných vlastností jsou jednotné a standardizované.

To nejviditelnější a pro bezpečnostní orány i uživatele je asi nejdůležitější označování těchto látek. Nařízení CLP stanovuje požadavky na systém označování látek a směsí:

- Výstražné symboly nebezpečnosti;**
- Signální slova;**
- Standardní věty o nebezpečnosti;**
- Pokyn pro bezpečné zacházení;**
- Označení výrobku;**
- Informace o dodavateli.**

Ad 1) Výstražný symbol nebezpečnosti:

Novým výstražným symbolem nebezpečnosti je bílý, na vrchol postavený čtverec s červeným rámem a černým piktogramem. Na štítku musí být uveden jeden nebo více příslušných výstražných symbolů nebezpečnosti, které mají sdělovat specifické informace o daném druhu nebezpečnosti. Každý výstražný symbol nebezpečnosti pokrývá alespoň jednu patnáctinu povrchové plochy harmonizovaného štítku, nesmí však být menší než 1 cm². **Pro přepravu by měly být použity výstražné symboly stanovené v předpisech ADR³⁾.**

Nové výstražné symboly nebezpečnosti dle GHS

GHS01 -
výbušné látky

GHS02 -
hořlavé látky

GHS03 -
oxidační látky

GHS04 - plyny
pod tlakem

GHS05 -
korozivní a
žiravé látky

GHS06 -
toxické látky

GHS07 -
dráždivé látky

GHS08 - látky
nebezpečné
pro zdraví

GHS09 - látky
nebezpečné
pro životní
prostředí

GHS10 - látky s
neznámými
vlastnostmi

³⁾ Evropská dohoda o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (Accord Dangereuses Route).

Mezi původními a novými symboly došlo k výrazným změnám. Některé symboly byly zcela zrušeny, jiné nové byly vytvořeny. Neexistuje mezi nimi žádný jednoduchý převod, proto je nutné věnovat zvláštní pozornost novému značení. Orientační převodní tabulka viz. příloha č. 1

Ad 2) Signální slova:

Signálním slovem je slovo označující příslušnou úroveň závažnosti nebezpečnosti za účelem varování čtenáře před možným nebezpečím. Rozlišují se tyto dvě úrovně:

- „**nebezpečí**“ je signální slovo označující závažnější kategorie nebezpečnosti;
- „**varování**“ je signální slovo označující méně závažné kategorie nebezpečnosti.

Na štítku musí být uvedeno příslušné signální slovo v souladu s klasifikací dané nebezpečné látky nebo směsi.

Použije-li se na štítku signální slovo „nebezpečí“, neuvádí se tam signální slovo „varování“.

Ad 3) Standardní věta o nebezpečnosti:

Standardní větou o nebezpečnosti je věta přiřazená dané třídě a kategorii nebezpečnosti, která popisuje povahu nebezpečnosti dané nebezpečné látky nebo směsi, případně včetně stupně nebezpečnosti. Jedná se o tzv. **H-věty** (hazard statements), které nahrazují dřívější R-věty se stejným účelem a obdobným obsahem

Na štítku musí být uvedeny příslušné standardní věty o nebezpečnosti v souladu s klasifikací dané nebezpečné látky nebo směsi.

Ad 4) Pokyn pro bezpečné zacházení:

Nově zavedené tzv. **P- věty – pokyny pro bezpečné zacházení** (precautionary statements) nahrazují dřívější S- věty a popisují jedno nebo více doporučených opatření pro minimalizaci nebo prevenci nepříznivých účinků způsobených expozicí dané nebezpečné látky nebo směsi v důsledku jejího používání nebo odstraňování. Opět musí být na každém štítku uvedeny příslušné pokyny pro bezpečné zacházení.

CLP používá 5 typů pokynů:

- Hlavní;
- Prevenci;
- Reakci (v případě náhodného úniku nebo expozice);
- Skladování;
- Odstraňování.

Ad 5) a 6) Označení výrobku a informace o dodavateli:

Látka nebo směs klasifikovaná jako nebezpečná

a zabalená v obalu musí být označena štítkem, který obsahuje tyto prvky:

- a) jméno/název, adresu a telefonní číslo dodavatele nebo dodavatelů;
- b) jmenovité množství látky nebo směsi v balení přístupném široké veřejnosti, pokud toto množství není uvedeno na jiné části balení;
- c) identifikátory výrobku;
- d) výstražné symboly nebezpečnosti;
- e) signální slovo;
- f) standardní věty o nebezpečnosti;
- g) náležité pokyny pro bezpečné zacházení;
- h) doplňující informacemi.

Balení

Balení nebezpečných látek a směsí musí splňovat tyto požadavky:

- balení musí zabránit ztrátě obsahu;
- materiál obalů je stálý i při styku s obsahem;
- obaly musí být silné a pevné;
- obaly musí být vybaveny vodotěsnými uzávěry.

Kromě těchto podmínek musí mít uzávěry odolné dětem a hmatatelné výstrahy. Dále obal obsahující nebezpečnou látku nebo směs dodávanou široké veřejnosti nesmí mít tvar ani provedení, které může přitahovat děti nebo vzbuzovat jejich zvědavost, anebo uvádět spotřebitele v omyl, ani nesmí mít podobnou úpravu nebo provedení jako obal pro potraviny, krmiva, léčivé přípravky nebo kosmetické prostředky, které by mohly uvést spotřebitele v omyl.

Nestanoví-li členský stát jinak, uvádějí se informace na štítku v úředním jazyce nebo jazycích členského státu či členských států, v nichž je látka nebo směs uváděna na trh. Dodavatelé mohou používat na svých štítcích více jazyků, než požadují členské státy, za předpokladu, že jsou ve všech použitých jazycích uvedeny stejné údaje.

Závěr

Změny přijaté mezinárodním systémem GHS jsou v oblasti klasifikace, balení a označování nebezpečných látek chemických látek a směsí jsou celosvětovou revolucí. Především při ochraně lidského zdraví a životního prostředí při dopravě a nakládání s nimi bude GHS zcela jistě přínosem. Všem příslušníkům bezpečnostních orgánů přicházejícím do styku s těmito látkami, ať již při odhalování trestné činnosti především v souvislosti s drogami, ale i v rámci přepravy a jiných mimořádných událostí, by tyto informace měly pomoci při ochraně jejich života a zdraví. V současné době se i pachatelé trestné činnosti bojí o své zdraví a život a sami používají ochranné prostředky, aby tato rizika eliminovali. Proto věnujte všem symbolům na nebezpečných látkách zvýšenou pozornost. Opravdu tam nejsou zbytečně.

FYZICKÉ NEBEZPEČÍ

Tridy nebezpečnosti a kategórie nebezpečnosti*	Piktogramy NOVÉ**	Piktogramy PREDCHOZÍ	Nebezpečí	Symboly	Príznaky	
Výbušný - nestabilní výbušný - výbušný, podtypy 1.1 až 1.3 Samovolné reagujúci látky a zmesi, typy A, B Organické peroxidy, typy A, B		H200 H201, H202, H203 H240, H241 H242, H241	Nebezpečí		R2, R3	Výbušnosť
Výbušný, skupina 1.4		H204	Varovanie	Neklasifikován		
Horľavé plyny, kategórie 1 Horľavé aerosóly, kategórie 1 Horľavé kapaliny, kategórie 1		H220 H222 H224	Samovolné nebezpečí		R12) (R12) R12)	Ľahko horľavé
Horľavé kapaliny, kategórie 2 Horľavé tuhé látky, kategórie 1 Horľavé tuhé látky, kategórie 2		H225 H228 H229	Samovolné nebezpečí		R11 (R11) (R11)	Výskyt horľavosti
Horľavé aerosóly, kategórie 2 Horľavé kapaliny, kategórie 3		H223 H226	Varovanie	Bez symbolu Neklasifikován bod vzplanutí 56 60 °C	R10) R10	Horľavosť
Pyroforické kapaliny, kategórie 1 Pyroforické tuhé látky, kategórie 1 Látky a zmesi, ktoré pri styku s vodou uvoľňujú horľavé plyny, kategórie 1, 2 a kategórie 3		H250 H251 H252 H251 H252	Samovolné nebezpečí		R17 R17, (R15) (R15) R17, (R15) (R15)	Výskyt horľavosti
Samovolné reagujúci látky a zmesi, typ B Samovolné reagujúci látky a zmesi, typy C, D a typy E, F Samovolne oxidujúce látky a zmesi, kategórie 1 a kategórie 2		H240 H242 H251 H252	Samovolné nebezpečí		R12 R12	Výskyt horľavosti
Organické peroxidy, typ B Organické peroxidy, typy C, D Organické peroxidy, typy E, F		H241 H242 H242	Samovolné nebezpečí		R7 R7	Osudnosť
Oxidujúce plyny, kategórie 1 Oxidujúce kapaliny, kategórie 1, 2 a kategórie 3 Oxidujúce tuhé látky, kategórie 1, 2 a kategórie 3		H270 H271, H272 H272 H271, H272 H272	Nebezpečí Varovanie		R8, R9 R8, R9 R8, R9	Osudnosť
Plyny pod tlakom - stlačené plyny - skvapalnené plyny - chladiace a spaľovacie plyny - rozpúšťacie plyny		H280 H280 H281 H282	Varovanie	Neklasifikován		
Zdravé pre kory, kategórie 1		H290	Varovanie	Neklasifikován		

*Podľa prílohy I Nariadenia (ES) č. 1272/2008 pre všetky kategórie nebezpečí a piktogramy GHS.

**Podľa predošlých edícií prílohy II Nariadenia (ES) č. 1272/2008.

*** Toxicita pre vodné živočíchy.

Tento prílohu je možné zjednotiť s prílohou I Nariadenia (ES) č. 1272/2008.

NEBEZPEČÍ PRO ZDRAVÍ ČLOVĚKA

Tridy nebezpečnosti a kategórie nebezpečnosti*	Piktogramy NOVÉ**	Piktogramy PREDCHOZÍ	Nebezpečí	Symboly	Príznaky	
Akutná toxicita, kategórie 1, 2 - orálny - dermálny - inhalácia		H300 H310 H330	Nebezpečí		R23 R24 R25	Vysoká toxicita
Akutná toxicita, kategórie 3 - orálny - dermálny - inhalácia		H301 H311 H331	Nebezpečí		R23 R24 R23	Toxicita
Mutagenita v zárodkových bunkách, kategórie 1A, 1B Karcinogenita, kategórie 1A, 1B Toxicita pre reprodukciu, kategórie 1A, 1B STOT***, jednorázová expozícia, kategórie 1 STOT***, opakovaná expozícia, kategórie 1		H340 H350 H360 H370 H372	Nebezpečí		R46 R45, R49 R60, R61 R39 R40	Toxicita
Sensibilizácia dýchacích orgánov, kategórie 1 Nebezpečí pri vdychovaní, kategórie 1		H334 H304	Nebezpečí		R42 R05	
Mutagenita v zárodkových bunkách, kategórie 2 Karcinogenita, kategórie 2 Toxicita pre reprodukciu, kategórie 2 STOT***, jednorázová expozícia, kategórie 2 STOT***, opakovaná expozícia		H341 H351 H361 H371 H373	Varovanie		R68 R40 R62, R63 R68 R46	Zdravotníckosť
Akutná toxicita, kategórie 4 - orálny - dermálny - inhalácia		H302 H312 H332	Varovanie		R22 R21 R20	
Polieptaniopodráždivý účinok, kategórie 1A, 1B, 1C		H314	Nebezpečí		R34, R35	Zrany
Vážne podráždenie očí, kategórie 1		H318	Nebezpečí		R41	Trnivosť
Polieptaniopodráždivý účinok, kategórie 2 Podráždenie očí, kategórie 2 Sensibilizácia kůže, kategórie 1 STOT***, jednorázová expozícia, kategórie 3 - podráždenie dýchacích ciest - narkotický účinok		H315 H319 H335 H335 H336	Varovanie		R36 R37 R40 R43 R37	Trnivosť
Nebezpečí znečistenia vod - akútne toxicita, kategórie 1 Nebezpečí znečistenia vod - chronická toxicita, kategórie 1		H400 H410	Varovanie		R50 R50/53	Nebezpečí pre životné prostredie
Nebezpečí znečistenia vod - chronická toxicita, kategórie 2		H411	Varovanie		R51/53	Nebezpečí pre životné prostredie

NEBEZPEČÍ PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Tridy nebezpečnosti a kategórie nebezpečnosti*	Piktogramy NOVÉ**	Piktogramy PREDCHOZÍ	Nebezpečí	Symboly	Príznaky	
Nebezpečí znečistenia vod - akútne toxicita, kategórie 1 Nebezpečí znečistenia vod - chronická toxicita, kategórie 1		H400 H410	Varovanie		R50 R50/53	Nebezpečí pre životné prostredie
Nebezpečí znečistenia vod - chronická toxicita, kategórie 2		H411	Varovanie		R51/53	Nebezpečí pre životné prostredie

Použito se souhlasem firmy Lach-ner s.r.o.

OSOBNOST PACHATELE JEDNAJÍCÍHO POD VLIVEM NÁVYKOVÉ LÁTKY S AKCENTEM NA ŘÍZENÍ MOTOROVÉHO VOZIDLA POD VLIVEM NÁVYKOVÉ LÁTKY

pplk. JUDr. Ing. Marek BLAŽEJOVSKÝ

Z pohledu tématu tohoto příspěvku je však podstatné, jak je rozšířené zneužívání návykových látek ve společnosti v současnosti a jak se zneužívání drog vyvíjelo v posledních 20 letech. Stav zneužívání drog ve společnosti pravidelně sleduje Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, které spadá pod radu vlády České republiky pro koordinaci protidrogové politiky. Tato rada je zároveň orgánem státní správy, který určuje národní strategii protidrogové politiky v České republice.

Psychologické aspekty drogové kriminality

Omamné a psychotropní látky mají vliv na každodenní chod naší společnosti, respektive alespoň její části. Za tuto část naší společnosti lze považovat jedince, kteří buď pouze užívají návykové látky, tzv. **problémoví uživatelé drog¹⁾**, nebo páchají **delikty pod vlivem drog** či páchají **sekundární drogovou kriminalitu** (krádeže páchané z důvodu získání finančních prostředků potřebných k nákupu drog) či jedince, kteří návykové látky sami neužívají, ale nelegálně **s drogami obchodují**, pašují je a distribuují.

- První skupina (uživatelé) svým jednáním, respektive samotným užíváním drog, zákony účinné v České republice neporušuje (užívání návykových látek není protiprávní). Avšak pouze zdánlivě. Byť užívání drog není protiprávní, tak držení drog již ano. A to jak v rovině přestupku, tak v rovině trestného činu. Hranice rozlišující mezi těchto deliktů se nazývá množství drogy větší než malé a odlišuje se v závislosti na konkrétním typu návykové látky. Nicméně není předmětem této práce, proto se jí dále nebudu zabývat.
- Pravidelní uživatelé návykových látek, na rozdíl od „běžné“ populace, mají daleko větší předpoklad, že budou pod vlivem návykové látky vykonávat činnost, při které by mohli ohrozit ži-

voty a zdraví ostatních či poškodit majetek. Závažné společenské normy chování (zákony) striktně vymezují seznam výše uvedených činností a také stav, kdy se jednotlivec považuje za osobu pod vlivem návykové látky. Uživatelé drog se tak často dostávají do střetu se zákonem, když vykonávají vybrané činnosti (např. řízení motorového vozidla, výkon lékařského povolání atd.) pod vlivem návykové látky.

- Sekundární drogová kriminalita by se dala charakterizovat jednoduše jako ta, která je páchána pod vlivem návykové látky (výše zmíněné činnosti či například násilná trestná činnost spáchaná pod vlivem stimulačních drog nebo loupež spáchaná na oběti, která je pod vlivem sedativ atd.), či jako kriminalita, která se samotným užíváním drog souvisí. Za tu lze považovat typicky majetkovou trestnou činnost, kterou páchají problémoví uživatelé návykových látek za účelem získání finančních prostředků potřebných k nákupu drog. Nejedná se v daném případě o žádné sofistikované, organizované a složité promyšlené krádeže či loupeže, ale o jednoduché, prosté krádeže, nenáročné na myšlení a logický úsudek. Důvod je prozaický, jedinec dlouhodobě závislý na drogách často nemá jinou možnost jak finanční prostředky získat než krádeží (nebo prostitucí). Často je ve stavu, kdy se mu drogy nedostává, a on sám zažívá již tzv. „abstinenční syndrom“. Čím více mu droga schází, tím méně je schopen logické úvahy a promyšleného jednání. Uchyluje se proto k nejprostším krádežím, jakými jsou například vykrádání aut (většinou do vozidla vniknou násilím rozbitým okýnkem – na „vyháčkování“ či jiné fundovanější překonání zámku vozidla nejsou schopni se soustředit), krádeže v supermarketech či krádeže oblečení, které na sebe navlékají v převlékacích kabinkách oděvních obchodů. Využívají tak své v důsledku drogové

¹⁾ Definice problémového uživatele drog dle EMCDDA (Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogové závislosti). Je za něj považován jedinec, který užívá návykové látky dlouhodobě nebo intravenózně.

závislosti vychrtlé postavy, kdy jsou schopni na sebe navléci i několikero oděvů.

- Do čtvrté poslední skupiny jedinců, jejichž činnost je spjata s omamnými a psychotropními látkami patří ti, kteří sami drogy neužívají, ale s drogami obchodují nebo je vyrábějí. Často jsou tito jedinci začleněni do zločineckých organizačních struktur, ve kterých funguje určitá hierarchie a „dělba práce“, respektive úkolů. Na území ČR se můžeme setkat se zločineckými skupinami osob ze zemí bývalé Jugoslávie či Ruské federace, které se zabývají dovozem, distribucí a pašováním drog přes naše území. Tento obchod jednak samy realizují a častěji organizují. Dále se jedná o osoby vietnamské národnosti žijící na našem území, které se zabývají pěstováním konopí ve velkopěstírnách a z něj vyrobenou marihuanu následně vyvázejí do západní Evropy. Čeští občané se vedle toho zabývají výrobou metamfetaminu (pervitinu) a jeho následnou distribucí na území ČR či jeho vývozem do zahraničí (Německo, Rakousko). Obchodem s drogami se v jisté míře zabývají a samy osoby na drogách závislé. Jedná se však o tzv. „pouliční“ dealing drog, kdy sami toxikomani prodávají jednotlivé dávky drog (heroin, pervitin) jiným toxikomanům, aby si tímto prodejem vydělali na svou vlastní potřebnou dávku drogy. Kvalita jimi prodávaných drog je však pofiderní, mnohdy prodávají velmi naředěnou směs drogy či falzum.

Z pohledu tématu tohoto příspěvku je pro mne interesující výše zmíněná druhá skupina osob, která se dopouští protiprávního jednání ve společnosti pod vlivem návykových látek. V daném případě se jedná o řízení vozidla pod vlivem návykové látky. Na rozdíl od alkoholu, který je z pohledu jeho orientační detekce v organismu, vlivu na lidskou psychiku a psychomotoriku dokonale zmapován, nelze to samé říci o ostatních (nelegálních) návykových látkách. Tak jako existuje celá škála nelegálních drog, odlišná je i motivace pachatele k protiprávnímu jednání pod vlivem omamné nebo psychotropní látky a rozdílné jsou pochopitelně účinky jednotlivých druhů drog na lidskou psychiku a psychomotoriku. Proto se budu nyní jednotlivými druhy nejčastěji zneužívaných návykových látek zabývat zvlášť.

Metamfetamin (pervitin)

Metamfetamin neboli pervitin lze považovat za

velmi rozšířenou nelegální drogu v české populaci²⁾. Prevalence užívání této drogy je ve srovnání s jinými nelegálními drogami velmi vysoká. Zneužívána je především mladou generací ve věku od 15 do 30 let. To je právě důvod, proč pervitin uvádím na prvním místě před marihuanou, neboť ve výše zmíněné skupině uživatelů pervitinu je daleko více řidičů a vlastníků řidičského oprávnění, než ve skupině uživatelů marihuany, ve které jsou ročníky mladší a tudíž převážně neřidiči.

Motivace pachatele

Pervitin se užívá především pro jeho stimulační účinky. Po intoxikaci pervitinem se člověk subjektivně cítí velmi sebevědomě, s pocitem, že je schopen překonat jakoukoliv překážku, všemu dokonale rozumí (pocit „patentu na rozum“). Je schopen čilé komunikace, je výřečný, a to i ti jedinci, kteří jsou v normálním životě uzavření, neprůbojní a nijak se ofenzivně neprojevují. Intoxikovaný jedinec má pocit přemíry energie a ten často přerůstá v agresivitu, kterou projevuje vůči svému okolí, jak verbálně, tak i fyzicky. Člověk se zvýšeným sebevědomím pod vlivem pervitinu je schopen se fyzicky utkat s osobou zjevně konstitučně daleko silnější, než je on sám. Ve střetu s autoritou (například s policisty) je odhodlán nejen verbálně oponovat, ale i fyzicky útočit, či se dát, z pohledu střízlivého člověka, na nesmyslný útek. Jsou to právě jedinci ovlivnění pervitinem, kteří se snaží v nočních hodinách svým vozem ujet policejní hlídkám. Vlivem pervitinu jsou totiž sto procentně přesvědčení, že jsou schopní policistům ujet. Tyto honičky často končí tragicky, pachatelé pod vlivem drogy nezvládnou řízení motorového vozidla a havarují. Bohužel, tyto nehody mají mnohdy fatální následky, a nezřídka to odnesou i spolujezdcí ve vozidle pachatele.

Ve vztahu k řízení motorového vozidla lze konstatovat, že pachatelé se intoxikují pervitinem prvoplánově také proto, že počítají s následnou jízdou motorovým vozidlem na hranici rizika. Často tito jedinci závodí mezi s sebou.

Metamfetamin a účinky

Pervitin má formu mikrokrystallického bílého prášku, bez zápachu, hořké chuti. Na černém trhu je často zbarven do žluta či do fialova, protože obsahuje zbytky látek používaných při domácí výrobě. Droga se aplikuje šňupáním nebo nitrožilně, což je v ČR nejčastější způsob. Účinek po intravenózní aplikaci nastupuje okamžitě. Při šňupání do 20 minut po intoxikaci. Hlavní příznaky intoxikace zmizí za 8 – 24 hodin. Z těla se vylučuje močí z velké části nezměněn po řadu dní (v moči se objevuje již za

²⁾ Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti jej v posledních několika ročních výročních zprávách vyhodnocují jako druhou nejvíce zneužívanou nelegální drogu po marihuaně.

20 min. po aplikaci). Biologický poločas je 12 – 34 hod. Jeho průkaz laboratorními metodami je možný po 2 – 14 dnech.

Pervitin zřetelně ovlivňuje motoriku, ale i psychické funkce, užití vede k euforii, snižuje únavu, navozuje stereotypní chování, působí nechutenství (anorexii). Uvolňuje v těle zásoby energie, zvyšuje výkonnost celého organismu. Urychluje psychomotorické tempo, způsobuje motorický neklid – typická je tzv. „vykroucenost“. Zvyšuje krevní tlak a tep, stoupá dechová frekvence. Zorničky jsou rozšířené. Ustupuje pocit únavy, organismus pracuje s vypětím sil až do vyčerpání. Pervitin zvyšuje pozornost a soustředěnost. Zlepšuje pocit empatie, odstraňuje zábrany. Nastupuje pocit sebejistoty a rozhodnost. Po odeznění účinku se dostavuje fáze deprese s hlubokými pocity vyčerpání a celkovou skleslostí (dojezd).

Akutní intoxikace – neklid, hyperaktivita, bolesti hlavy, mydriáza, někdy křeče, bolest na hrudi.

Chronická intoxikace – neklid, pocity napětí, úzkost, podrážděnost, poruchy spánku, panikaření, nevolnost, zvracení, sucho v ústech, při dlouhodobém užívání se dostavuje celková sešlost, třes, bolesti kloubů, široké nereagující zorničky.

Psychické komplikace – halucinace, strach, neklid, vztahovačnost, deprese, sebevražedné tendence, podezíravost, poruchy paměti a neschopnost koncentrace, paranoidní chování s pocity sledování a pronásledování označované jako „stíha“.

Vliv na řidiče – hazardní a rychlá jízda s nedostatečnou pozorností, řidiči pod vlivem pervitinu přecenějí své schopnosti k řízení motorového vozidla, stoupá jim sebevědomí a dopouštějí se chyb v různých dopravních situacích, ztrácejí smysl pro realitu, mají zhoršenou reakci na světlo, takže je zvýšená možnost oslnění protijedoucím vozidlem.

Marihuana

Marihuana je název pro sušené květenství a horní lístky ze samičí rostliny konopí. Barva je dle kvality zpracování od tmavě zelené až skoro k černo-zelené (případy rychlého sušení, vlhkého sběru a nekvalitní přípravy). Při dobrém zpracování je látka v menších kouscích, držících v hručkách při sobě, jemně lepících a s velmi charakteristickým aroma. Marihuana tuzemské produkce se dle oblasti svého původu pohybuje v mezích 2 – 8 % obsahu aktivních látek. Zahraniční pak někde v rozmezí 6 – 14 %, speciálně upravená až 18 % a více. O produkci velmi kvalitní marihuany obchodované na černém trhu lze hovořit ve spojitosti s rozvojem technologií pro hydroponii

a pěstování při umělém osvětlení (tzv. in-door způsob pěstování konopí). Šlechtěné vysoce potentní odrůdy tak dosahují značně vysokého obsahu účinných látek přesahujícího někdy až hranici 20 %.

V souvislosti s marihuanou je třeba zmínit i hašiš, což je konopná pryskyřice, obvykle obsahující malou část květenství a drobné nečistoty. Barvu má tmavě zelenou, spíše přecházející do tmavě hnědé. Obsah aktivních látek může být až 40 %. Rozdíl oproti marihuaně v obsahu aktivních látek zároveň určuje základní rozdíl v dynamice účinku obou forem i potenciálních rizik s jejich užíváním.

Motivace pachatele

Již výše jsem zmínil, že marihuana respektive její užívání, je doménou především mladé generace teenagerů. Za alarmující považují skutečnost vyplývající z mezinárodního srovnání školní studie ESPAD³⁾, která uvádí, že ČR patří v Evropě mezi země s nejvyšší prevalence užívání většiny sledovaných drog s výjimkou těkavých látek; u konopných drog dosahuje ČR zdaleka nejvyšších prevalence v Evropě, zkušenost s nimi má dle této studie 45 % českých šestnáctiletých.⁴⁾

Marihuana je jako nelegální droga mezi mládeží nejoblíbenější mimo jiné také proto, že je z ilegálních drog relativně nedostupnější. Přístup k ní je snadný, obchoduje se s ní všude (školy, kluby, restaurace, festivaly, koncerty) a její cena je relativně nízká, mnohdy si ji teenageri předávají bezúplatně. Snad nikdo v současnosti už nevěří dříve zažitému klišé, kdy za dealera drog byl považován muž nabízející dětem před školou bonbóny. V současné době se dítě – teenager poprvé dostane k ilegální droze tak, že ji mu nabídne kamarád, spolužák či starší sourozenec.

Marihuanu užívají mladí jednotlivci také proto, že je „opředena“ chutí zakázaného ovoce a vedle alkoholu je cenově přijatelnější. Pokud se budu zabývat motivací pachatele intoxikovat se marihuanou a poté řídit motorové vozidlo, tak a priori uživatel sice pozdě marihuanu, aby se dostal cíleně do stavu intoxikace, ale pokud počítá s tím, že poté bude řídit vozidlo, tak používá marihuanu cíleně. Je to z toho důvodu, že policejní hlídky, které v nočních hodinách kontrolují řidiče motorových vozidel, zda nejsou pod vlivem nějaké návykové látky, se zaměřují především na přítomnost alkoholu v organismu. Orientační detekci přítomnosti jiných návykových látek v organismu provádějí policisté již daleko méně. Je to dáno několika důvody. Jednak nemají policisté dostatek zkušeností s detekcí jiných látek než je alkohol a dále v neposlední řadě je detekce jiných návykových látek než

³⁾ European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs.

⁴⁾ Zdroj: Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2009; Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti sekretariátu rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky.

alkoholu velmi nákladná. Uvážíme-li, že jeden provedený test na alkohol odpovídá ceně použitého náústku v hodnotě cca 1 Kč, tak jeden orientační test na detekci přítomnosti jiných návykových látek odpovídá ceně jednorázového testeru⁵⁾, který se pohybuje okolo 700 Kč!

Vědomi si této skutečnosti, zneužívají toho právě uživatelé marihuany. Pokud se chtějí zúčastnit například nějaké kulturní akce a chtějí z ní jet motorovým vozidlem, užívají na této akci pouze marihuanu a nikoliv alkohol s tím, že pokud je cestou zpět bude kontrolovat policejní hlídka, tak provede s největší pravděpodobností pouze orientační detekci na přítomnost alkoholu, nikoliv už však na přítomnost jiných látek. A tak se uživatel vyhne postihu.

Marihuana a účinky

Konopné drogy se užívají především kouřením. V menším měřítku se objevuje také perorální užití, obvykle jako součást jídel či nápojů nejrůznějšího druhu.

Účinky

Kromě samotného vlivu látky se na průběhu a charakteru stavů podílí stav jedince, očekávání, prostředí, únava, individuálně odlišná citlivost a mnoho dalších faktorů, z nichž každý může stavy během intoxikace velmi zásadně změnit. Účinek při vykouření drogy nastupuje obvykle během několika desítek sekund až minut. Při perorálním požití nastupuje účinek pomaleji a později, avšak trvá déle. Celková doba účinku po vykouření drogy se pohybuje zpravidla od 3 do 6 hodin.

Mezi nejcharakterističtější účinky konopných látek lze řadit sucho v ústech, jemný pocit hladu a hlad. Typická pro konopnou intoxikaci je deformace ve vnímání času. Objevují se rovněž deformace ve vnímání prostoru a sluchové, hmatové a nejčastěji zrakové iluze (začínající často jako zostřené vnímání barev). V drtivé většině případů je intoxikace doprovázena stavem lehké euforie a příjemné nálady, která občas může přejít do bouřlivého a nezadržitelného dlouhého smíchu. Agresivní či depresivní nálady, stejně jako panické a úzkostné stavy se objevují výjimečně a většinou spíše u osob k tomu různým způsobem disponovaných. Někdy může dojít k plynulému přechodu od „žádoucích“ účinků k nežádoucím. Patrné je výrazné překrvení spojivek (tzv. „králičí oči“). Vylučování THC z organismu trvá velmi dlouho, biologický poločas je 30 hodin. Účinná látka, respektive její metabolity, jsou poměrně dlouho detekovatelné v moči, při pravidelném intenzivním užívání až několik týdnů od posledního požití. Doposud

nebyl popsán případ předávkování s následkem smrti. Obecně je většinou odborníků sdílen názor, že konopné drogy nevyvolávají somatickou závislost. Psychická závislost se dostavuje asi u 8 – 10 % dlouhodobých uživatelů. Není popisován ani vzestup tolerance ani odvykací příznaky při užívání těchto drog.

Při velmi častém, nadměrném a dlouhodobém užívání konopných drog se dostavují jemné poruchy některých kognitivních funkcí. Jedná se zejména o zhoršení v oblasti krátkodobé paměti a schopnosti soustředění.

Vliv na řidiče

V době intoxikace se jedinec projevuje celkovým útlumem. Řidič působí ospalým dojmem, reaguje zpomaleně, je nepozorný, přehlíží výstražné značky, nerespektuje chodce na přechodech, mění neodůvodněně rychlost vozidla. Může být nápadný překrvením spojivek. Hrozí mu nebezpečí oslnění protijedoucím vozidlem, protože mívá mydriázu.

Podle zahraničních autorů Zimmerové, Morgana (2003) „*Neexistují přesvědčivé důkazy o tom, že se marihuana podílí podstatnou mírou na dopravních nehodách a smrtelných nehodách. Marihuana v určitých dávkách snižuje schopnosti vnímání a psychomotorický výkon, což by mohlo ovlivnit schopnost řízení. Podle studií zaměřených na řízení ale marihuana schopnost manipulovat s vozidlem ovlivňuje jen málo nebo vůbec – rozhodně méně než nízké či střední dávky alkoholu a řady legálních léků. Přesvědčivější důkazy o minimálních účincích marihuany na řízení vychází z epidemiologických průzkumů mezi řidiči, kteří byli při nehodě smrtelně zraněni. Podle studií ze Spojených států, Kanady a Austrálie bylo THC přítomno v krvi 3- – 1 % smrtelně zraněných řidičů. Ve většině případů (70 – 90 %) byl ale v krvi zjištěn i alkohol. V další studii se zjistilo, že třetina řidičů, především mladých mužů, které policie zastavila za bezohlednou jízdu, měla při rozboru moči pozitivní nález marihuany. Tyto nálezy mohou být důsledkem vyšší prevalence užívání marihuany u lidí, kteří jsou predisponováni k deviantnímu a bezohlednému chování, zároveň je ale pravděpodobné, že marihuana u některých lidí opravdu přispívá ke špatnému řízení“.*⁶⁾

Kokain

Kokain zažívá na české drogové scéně v posledních dvou letech boom. Dříve byl doménou pouze tzv. „high society“, kdy jeho užívání bylo známkou jisté solventnosti uživatele (podnikatelé, umělci, „zlatá mládež“). Jeho relativně malé rozšíření mezi uživateli

⁵⁾ V současnosti Policie ČR používá pro orientační testování přítomnosti jiných návykových látek než je alkohol tester Drugwipe 5+.

⁶⁾ ZIMMEROVÁ, L., MORGAN, J.P. Marihuana - mýty a fakta. 1. vyd. Praha: Volvox Globator, 2003. s. 114–118. ISBN 80-7207-463-6.

drog v ČR bylo zapříčiněno jednak jeho poměrně vysokou cenou (až 3000 Kč/gram) a také přítomnosti pervitinu na domácí drogové scéně, který má velmi podobné, a dle referencí toxikomanů, intenzivnější a dlouhodobější účinky.

Jak jsem již zmínil, situace se rapidně změnila před dvěma lety, kdy cena kokainu na drogové scéně klesla až na 1500 Kč/gram a stal se „konkurence schopným“ pro pervitin. Stal se tak dostupnější pro širší okruh uživatelů, včetně těch potencionálních.

Kokain je alkaloid z jihoamerického keře – koky pravé. Užívá se nejčastěji šňupáním, injekční aplikace je méně častá. Účinky kokainu trvají poměrně krátce, již po 30 minutách ustupují, poločas vylučování je 0,7 – 0,5 hodiny (podle užití dávky). Možnost detekce v moči je u kokainu jen asi 3 – 6 hodin, jeho metabolity lze zachytit do 3 dnů. Nástup účinku se tělesně projeví vzestupem krevního tlaku, zrychlením pulsu, rozšířením zornic, pocením, bledostí a nevolností. Kokainista je veselý, družný, má halucinace příjemného obsahu, dostavuje se touha po pohybu a zvýšeném výkonu. Stav připomíná hypomani – intoxikovaný je často na první pohled nápadný přebytkem energie, hovorností, často hyperaktivitou až agitovaným neklidem. Kokain je silné anorektikum (snižuje chuť k jídlu). Výsledkem je často viditelná nezdravá hubenost. Kokain způsobuje silnou psychickou závislost, dlouhodobé šňupání vede k poškození nosní sliznice, postižení či ztráta čichu je pravidlem. Běžně jsou toxické psychózy, postižený trpí pocity sledování, které mohou vést až k agresivitě či suicidii.

Motivace pachatele

Uživatel kokainu se intoxikuje zpravidla z důvodu zvýšení svého sebevědomí. Kokain má obdobné, neli stejné účinky na lidskou psychiku a psychomotoriku jako pervitin a uživatel jím intoxikovaný se chová stejně. Mnohdy uživatelé kokainu jeho užíváním chtějí demonstrovat svoji solventnost a spojují to i s jízdou ve vozidlech luxusních značek.

Vliv na řidiče

Hazardní a rychlá jízda s nedostatečnou pozorností, řidiči pod vlivem kokainu přeceňují své schopnosti k řízení motorového vozidla, stoupá jim sebevědomí a dopouštějí se chyb v různých dopravních situacích, ztrácejí smysl pro realitu, mají zhoršenou reakci na světlo, takže je zvýšená možnost oslnění protijedoucím vozidlem.

Heroin a další opiáty

Jako poslední z nelegálních návykových látek bych

chtěl v tomto článku uvést heroin. Heroin je nejznámější látkou skupiny látek, které se nazývají opiáty či opioidy. Heroin (chemicky diacetylmorfin) patří mezi polysyntetické deriváty morfinu. Rozšíření chemické struktury morfinu o dvě acetylové skupiny má za následek lepší rozpustnost v tucích a tím i snadnější průnik hematoencefalickou bariérou. To způsobuje silnější „nájezd“, čili „orgastický“ pocit typický na začátku intoxikace, v anglosaské literatuře tzv. „flash“. Acetylové skupiny jsou v organismu rychle odštěpeny a vlastní účinek je zprostředkován morfinem. Zdrojovou látkou pro výrobu heroinu bývá morfin nebo přímo opium.

Motivace pachatele

Typický uživatel opiátu, respektive heroinu je uživatel problematický, tzn., že si drogy aplikuje intravenózně a dlouhodobě. S tím souvisí nejen riziko nákazy hepatitis či HIV, ale hlavně to ovlivňuje zásadně život toxikomana. Každodenní úsilí, a de facto celodenní úsilí narkomana závislého na heroinu, je motivováno potřebou aplikovat si heroin. K tomu vede veškerá jeho činnost, která se uzavírá do bludného kruhu: shánění finančních prostředků na nákup drogy, aplikace drogy, stav intoxikace, stav nastupujícího abstinčního syndromu, který vede zase ke shánění finančních prostředků na nákup drogy. Způsob, kterým osoba závislá na heroinu získává finanční prostředky, je dvojitý. Prostituce a trestná činnost (zpravidla majetková). Pokud tento jedinec bude řídit motorové osobní vozidlo, tak jen v případě, že se jím bude dopravovat pro nákup drogy či z místa krádeže na místo prodeje nakradených věcí.

Opiáty a účinky

Účinky

Opiáty tlumí centrální nervový systém. Opioidy potlačují percepční a lokalizační i psychickou a emocionální složku bolesti, působí euforii a zklidnění, až ospalost. Vyvolávají miózu⁷⁾ (stažení zornice), centrálně také snižují tělesnou teplotu (hypotermie).

Projevy při užívání a závislosti. Při intoxikaci je v popředí zklidnění a příjemná euforie, která více než jiné účinky podléhá toleranci. Opioidy také mohou vyvolat dysforii (rozladění), hlavně u žen, která bývá spojena s nevolností, zvracením a neschopností koncentrace. Prvními příznaky akutní intoxikace jsou nevolnost, hučení v uších, pocit tepla v obličejí, svědění – intoxikovaný se škrábe po celém těle i v komatu, dýchání je povrchní, zúžení zornic (mióza) přechází v konečném stadiu⁸⁾ v rozšíření zornic (myd-

⁷⁾ Při intoxikaci je typická zornice velikosti špendlíkové hlavičky.

⁸⁾ Stadium intoxikace, které bezprostředně předchází úmrtí; příčinou bývá mělké dýchání a nedostatečné okysličení krve. Rozšíření zornic je v tomto případě známkou těžké hypoxie CNS.

riáza), dochází ke zvýšení všech somatických reflexů (hyperreflexie). Opioidy a opiáty, zejména heroin, mají vysoký potenciál pro vznik závislosti somatického typu. Závislost se může rozvíjet již po několika týdnech užívání. Psychická složka se vyznačuje ztrátou kontroly nad užíváním a neovladatelným dychtěním po droze, somatickou součástí je vzestup tolerance a tím i potřeba stále vyšších dávek. Důležitý je fakt, že při abstinenci od opiátů rychle klesá tolerance a dávka, která před odvyknutím byla běžná, se stává smrtelnou.

Hlavní příznaky odvykacího stavu jsou zrcadlové k účinku opiátů. V lehčích případech se projevují poruchami trávicího traktu – bolestmi břicha, průjmami, dále neklidem a nespavostí. V těžších případech je reakce bouřlivá – pocení, zvýšená teplota, slzení, mydriáza, pokles krevního tlaku, úporná nespavost, poruchy řeči, třes, nechutenství a dehydratace. Může dojít i ke kolapsu a úmrtí.

Braun je droga, která také patří mezi polysyntetické opioidy. Je specificky českou drogou, vyrábí se v domácích laboratořích z léčiv obsahující kodein (metylmorfin). Výsledným produktem je tinktura hnědé barvy (odtud název), která se aplikuje nitrožilně. Má nižší potenciál pro závislost než heroin. Poločas eliminace (tj. doba, za kterou se množství látky v organismu zredukuje o 50 %, jednak přeměnou na metabolity, které mohou být také účinné, dále pak vylučováním) je podobně jako u heroinu jen několik hodin. Jinak však účinky a důsledky užívání jsou obdobné jako u heroinu a opiátů obecně. Braun se však na domácí drogové scéně objevuje již sporadicky.

Vliv na řidiče

Dochází k centrálnímu útlumu se snížením duševní

aktivity, zpomalením motoriky a prodloužením reakčního času. Nebezpečná je i apatie, ospalost a extrémní zúžení zornic, které zhoršuje vidění za šera. Řidič s dlouhodobým užíváním, který užil svou dávku, může budít dojem klidného a vyrovnaného člověka do doby, než se začnou objevovat známky syndromu z odnětí, kdy je obvykle zřejmé, že je zcela neschopen řízení motorového vozidla.

Závěrem

Problematika zneužívání nelegálních návykových látek tu vždy byla, je a bude s největší pravděpodobností i v budoucnu. S užíváním návykových látek ve společnosti souvisí i nebezpečí vyplývající z intoxikace těmito látkami lidmi v době, kdy vykonávají činnost, kterou by mohli ohrozit životy a zdraví ostatních či jejich majetek. Mezi takovéto činnosti patří právo k řízení motorových vozidel.

V souvislosti s vytyčováním postupu policistů pro kontrolní činnost v oblasti odhalování nelegálních návykových látek v dopravě je třeba pochopit, respektive uvědomit si, proč jednotliví pachatelé, uživatelé omamných a psychotropních látek po jejich aplikaci usedají za volant motorového vozidla.

Dokážeme-li pochopit motiv těchto uživatelů k danému protiprávnímu a společensky nebezpečnému, nověji: společensky škodlivému (v dikci novelizovaného trestného zákoníku) jednání, dokážeme zvolit i vhodné postupy a nástroje příslušných státních orgánů, aby této činnosti nejen zamezovaly, ale především předcházely.

Literatura:

- DELPIROU, A., LABROUSSE, A., *Coca coke*, Paris: Éditions La Découverte, 1986. 269 s.
- KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti 1 – mezioborový přístup*. 1.vyd. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. 319 s. ISBN 86734-05-6
- Kolektiv autorů. *Soudní lékařství*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. 606 s. ISBN 80-7169-728-1
- PAVLÍČEK, K., KOPECKÝ, Z., HOŘÍN, J. *Vybrané kapitoly z dopravně bezpečnostní činnosti*. 1.vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. 83 s. ISBN 80-7251-137-8
- SPARROWHAWK, P., *Grass*, London: Mainstream publishing, 2003. 238 s.
- STAFFORD, P., *Psychedelics encyclopedia*, Berkeley: Ronin Publishing, 1992. 495 s.
- SILCOTT, M. *The book of Extasy*, London: Omnibus Press, 2003. 268 s.
- ŠTABLOVÁ, R a kol. *Drogy v silniční dopravě*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. 87 s. ISBN 80-7251-114-9
- ZIMMEROVÁ, L., MORGAN, J. P. *Marihuana – mýty a fakta*. 1. vyd. Praha: Volvox Globator, 2003. 242 s. ISBN 80-7207-463-6
- Zákon č. 167/1998 Sb. (O návykových látkách)
- Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2009; Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti sekretariátu rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky

PROBLEMATIKA FINANČNÍHO ŠETŘENÍ A ZAJIŠŤOVÁNÍ VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

kpt. Bc. Viktor VÁVRA

Problematice finančního šetření a s tím souvisejícího zajišťování výnosů z trestné činnosti je v současné době v Policii ČR věnována velká pozornost. Jedná se o téma, které vedení policie uchopilo velmi razantně. Rovněž ze strany státního zastupitelství na všech úrovních je problematice věnována adekvátní pozornost.

Definice

Výnosem z trestné činnosti je možné označit jakoukoliv ekonomickou výhodu z jednání, které vykazuje znaky trestného činu.

Legalizace výnosů z trestné činnosti – jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem

Historie

V rámci Policie ČR se problematika vyhledávání a odčerpávání výnosů z trestné činnosti viditelněji začala rozvíjet od roku 2004, kdy byl zřízen Útvar odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality (tzv. FIPO – finanční policie), který do své působnosti převzal od ÚOKFK SKPV PČR činnosti související s problematikou tzv. praní peněz, výnosů z trestné činnosti a daňové kriminality. Postupně v rámci činnosti Policie ČR došlo k reorganizaci, a to zejména z toho důvodu, že nastavený model nesl znaky centralizace a nebyl orientován na boj proti kriminalitě v nižších „patrech“ policie. Zejména pak ve snaze zapojení policistů v oblasti běžné majetkové kriminality. Bylo proto rozhodnuto o reorganizaci, jejímž cílem bylo rozvrstvení specialistů na více úrovních policejního výkonu.

V roce 2009, po nástupu nové vlády, se priorita problematiky posunula dále. V rámci Koaliční smlouvy mezi vládními subjekty a rovněž v programovém prohlášení vlády České republiky byla tématu věnována pozornost, přičemž z uvedeného přístupu došlo k přenastavení priorit a zřízení pozic specialistů na finanční kriminalitu. Zejména byl na všech úrovních Policie ČR posílen restriktivní přístup k trestání pa-

chatelů s cílem zajistit majetek pocházející z trestné činnosti či majetek pachatele tak, aby mohly být z tohoto majetku uspokojeny zejména oprávněné nároky obětí trestných činů a náhrada škody.

K uvedenému je nutné dodat, že na NPC SKPV PČR byla této problematice věnována pozornost od samého počátku vzniku útvaru, neboť je z povahy vyšetřované trestné činnosti útvarem zřejmé, že pachatelé drogové trestné činnosti tuto páchají pouze s jediným úmyslem, a to je generovat významný zisk.

Aktuální situace

V roce 2011 došlo v jednotlivých strukturách Policie ČR ke zřízení a obsazení pozic specialistů na finanční šetření, kdy tito policisté se primárně věnují vlastnímu provádění finančního šetření a následnému zajišťování výnosů z trestné činnosti. Rovněž byl vydán Závazný pokyn policejního prezidenta legislativně upravující vlastní činnost policistů při provádění finančního šetření a vymezení základních termínů. Velmi intenzivně se konají školení, kurzy celoživotního vzdělávání a další semináře.

V rámci uvedených změn došlo rovněž na NPC SKPV PČR ke konkrétnímu označení policistů, kteří se uvedené problematice věnují.

Finanční šetření a zajišťování výnosů u NPC SKPV PČR

Uvedená problematika byla současným vedením útvaru uchopena s velkou razancí a chutí vnést ještě větší systém do již útvarově zavedených postupů. Cílem provedených změn bylo zkvalitnit tuto činnost a pokusit se i v tak specifické trestné činnosti, kterou potírání drogové problematiky zcela jistě je, nastavit přísná kritéria pro zpracovatele jednotlivých trestních kauz. Je totiž zřejmé, že trestní postih pachatelů v kombinaci s odčerpáním zajištěných majetkových hodnot způsobí pachatelům velmi problematické opětovné páchaní trestné činnosti například po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Je zřejmé, že i tímto přístupem je možné chránit společnost před touto trestnou činností. Razantním uchopením této problema-

tiky se tedy útvar posunul podstatně dále při vnímání ekonomických souvislostí páchané trestné činnosti. Dále došlo k rozšíření policejních dovedností jednotlivých příslušníků o zajímavá témata, která dosud nebyla vnímána. Policisté si uvědomili, že mohou při potírání drogové trestné činnosti velmi kvalitně využívat důkazních prostředků zadokumentovaných z finančního šetření.

Pouhým porovnáním statistických údajů o zajištěných majetkových hodnotách ve vedených trestních kauzách je možné uvést, že od nastartování této problematiky došlo na NPC SKPV PČR k razantnímu nárůstu zajištěných majetkových hodnot. Namátkou je možné jen uvést a porovnat údaje z let 2010 a 2011. V roce 2010 je vykazována výše zajištěných majetkových hodnot ve výši cca. 14 mil. Kč a v roce 2011 téměř 52 mil. Kč

Partnery policistů věnujících se finančnímu šetření na NPC SKPV PČR se stali příslušní státní zástupci, zejména konkrétně označení státní zástupci na jednotlivých Krajských státních zastupitelstvích. Dále byla NPC SKPV PČR společně s ÚOOZ SKPV PČR a ÚOKFK SKPV PČR přizvána v květnu 2012 k zahajovací poradě utvořené skupiny státních zástupců věnujících se finančnímu šetření. Garantem této aktivity je Nejvyšší státní zastupitelství v čele s Nejvyšším státním zástupcem panem JUDr. Pavlem Zemanem. Rovněž nastavený způsob spolupráce mezi útvary s celorepublikovou působností, tj. NPC, ÚOOZ a ÚOKFK, je na velmi dobré úrovni, založený na osobních vztazích pověřených policistů.

Trend NPC SKPV PČR

Potíraná trestná činnost drogového charakteru je specifická jednak ve formách páchaní a zároveň ve vyhledávání výnosů z této činnosti. Pachatelé této činnosti se liší jak formou páchaní, tak i národnostním složením. Každá komunita vyznává zcela odlišný ži-

votní přístup k majetku. Obecně lze uvést, že u každého etnika je nutné rovněž uplatnit zcela rozdílný přístup a metody ve vedeném finančním šetření s cílem dohledat a zajistit výnosy z trestné činnosti drogového charakteru. Každé etnikum výnosy ukládá, či spotřebovává zcela rozdílným způsobem. Z uvedeného je tedy nutné volit i formy policejní činnosti odlišné přístupem k uvedenému.

Vzhledem ke skutečnosti, že drogová trestná činnost, které se NPC SKPV PČR věnuje, je páchána zcela zřetelně za účelem generovat zisk, který z povahy věcné příslušnosti útvaru není zanedbatelný, bylo ze strany útvaru stanoveno směřování této problematiky a priority. Finanční šetření z pohledu NPC SKPV PČR je v první řadě vnímáno jako nástroj k opatření dalších důkazních prostředků pro samotné trestní řízení. Dále rovněž jako prostředek k dohledání a zajištění výnosů z přímé trestné činnosti a v neposlední řadě jako důkazní prostředek k dalšímu postupu, zejména k potírání následné legalizace výnosů související z prodeje OPL. Následné legalizaci výnosů z trestné činnosti, a to jak úmyslné, tak i její nedbalostní formě, je věnována pozornost a tímto směrem vidí vedení NPC SKPV PČR další směr rozvoje.

Z uvedených zkvalitněných činností došlo k nárůstu využitelnosti důkazních prostředků opatřených důsledně prováděným finančním šetřením, dále k nárůstu zajištěného majetku pocházejícího z trestné činnosti a rovněž k využívání celého spektra zajišťovacích nástrojů, které trestní řád umožňuje.

Z dosud zaznamenaných trendů je zřejmé, že pachatelé ke své sofistikované protiprávní činnosti užívají všech moderních finančních produktů. NPC SKPV PČR je útvarem, který i v této zcela odlišné problematice chce a bude plnit své povinnosti na profesionální úrovni tak, jak se od toho útvaru vždy očekávalo a očekává i nadále.

EVROPSKÁ ŠKOLNÍ STUDIE O ALKOHOLU A JINÝCH DROGÁCH

mjr. Ing. Martina KAPROVÁ, Bc. Miloš VANĚČEK

Studie ESPAD byla poprvé realizována pod záštitou Pompidou Group Rady Evropy v roce 1995 jako školní dotazníkové šetření ve 26 evropských zemích. Druhá vlna výzkumu proběhla v roce 1999 a zúčastnilo se jí již 30 zemí. V letech 2003 a 2007 se do projektu zapojilo shodně 35 zemí.

Zatím poslední sběr dat proběhl v roce 2011 a zapojilo se do něj 36 evropských zemí. Pouze 22 zemí se zúčastnilo všech pěti vln sběru dat.

Podmínkou účasti ve studii bylo přijetí jednotné metodiky, která zahrnovala jak dotazníkový formulář, tak principy konstrukce výběrového souboru a způsobu sběru dat. Cílem bylo, aby mezinárodní projekt, koordinovaný Švédskou radou pro informace o alkoholu a drogách (CAN), přinesl srovnatelná data o užívání návykových látek mezi mládeží v Evropě.

Evropské srovnání vycházelo v prvních třech vlnách studie z výsledků poskytnutých jednotlivými zeměmi prostřednictvím standardizované zprávy (tzv. country report). Pro rok 2007 bylo odsouhlaseno, že pro evropské srovnání budou jednotlivými zeměmi poskytnuty datové soubory v jednotném formátu do společné databáze. Jednotná evropská databáze poskytuje více možností pro další srovnávací analýzy vzhledem k tomu, že jednotlivé proměnné jsou ve všech zemích definovány jednotně a data jsou jednotně čištěna a zpracována.

Evropská databáze slouží primárně pro účely vydání mezinárodní zprávy projektu ESPAD, která přináší základní přehled výsledků studie v jednotlivých zemích, mezinárodní srovnání vybraných indikátorů a hodnocení trendů ve vývoji situace v Evropě. Po vydání mezinárodní zprávy slouží databáze pro výzkumné účely národním koordinátorům a v další fázi také pro výzkumné a studijní účely dalších zájemců o analýzu problematiky, kterou ESPAD pokrývá.

Projekt ESPAD má centrální internetové stránky www.espad.org.

Přehled hlavních výsledků v roce 2011

- V roce 2011 pokračoval pokles zkušeností mládeže s nelegálními drogami, který byl zjištěn již mezi roky 2003 a 2007. Pokles zkušeností byl zaznamenán u všech sledovaných nelegálních drog včetně konopných látek. Zároveň došlo k poklesu subjektivně vnímané dostupnosti nelegálních drog (po-

prvé také včetně konopných látek) a k nárůstu subjektivně vnímaných rizik spojených s jejich užitím.

- Z nelegálních drog uváděli respondenti v roce 2011 nejčastěji zkušenosti s užíváním konopných látek (42,3 %). Na dalších místech se objevovaly zkušenosti s užíváním léků se sedativním účinkem (10,1 %), s čicháním rozpouštědel (7,8 %) a s užitím halucinogenních hub (6,9 %). Zkušenosti s LSD (5,1 %), extází (3,3 %) a amfetaminy (2,0 %) byly mezi studenty méně časté, zkušenosti s drogami typu heroin a kokain byly v populaci šestnáctiletých minimální (1,4 %, resp. 1,1 %).
- V posledních 30 dnech užilo marihuanu 14,6 % šestnáctiletých, těkavé látky 1,5 %, užití ostatních drog se pohybovalo do 1 %.
- Při extrapolaci na věkovou skupinu 15–19 let mělo tedy odhadem v ČR alespoň jednu zkušenost s nelegální drogou (především konopnými látkami) asi 250 tisíc osob, opakovanou zkušenost (více než 5krát v životě) asi 100 tisíc osob.
- Průzkum v roce 2011 potvrdil rozdíly v užívání konopných drog mezi pohlavími – chlapci uváděli vyšší zkušenosti ve srovnání s dívkami. U jiných drog nebyly rozdíly v závislosti na pohlaví významné.
- Podíl denních kuřáků zůstává dlouhodobě na stejné úrovni. Denně kouřilo v roce 2011 celkem 25 % šestnáctiletých, z nich bylo 8 % silných kuřáků (vykouřilo denně 11 a více cigaret). Rozdíly v prevalenci denního kuřáctví byly mezi chlapci a dívkami malé (27,2 %, resp. 24,2 %).
- V užívání alkoholických nápojů se situace téměř nezměnila od poloviny 90. let minulého století. U chlapců vzrostl výskyt pravidelného pití piva a destilátů, u děvčat vína a destilátů. Nadměrné dávky alkoholu (5 a více sklenic při jedné příležitosti) více než 3krát v posledním měsíci konzumovalo 21 % studentů. Pití alkoholu dospívajícími zůstává dlouhodobě závažným problémem.
- Oproti roku 2007 se nezměnilo subjektivní vnímání rizik spojených s kouřením a pitím alkoholu. Jen 55 % dotázaných považuje denní kouření více než 20 cigaret za velké zdravotní riziko a necelá polovina dotázaných považuje za rizikové pití 4 nebo více sklenic alkoholu denně.

V České republice na realizaci projektu ESPAD

dlouhodobě spolupracuje Psychiatrické centrum Praha (PCP), Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti (NMS) a Lékařské informační centrum (LIC) spolu s agenturou INRES-SONES. Od roku 2003 jsou pravidelně vydávány také výzkumné zprávy s podrobnými výsledky studie v ČR (Csémy et al. 2006, Csémy et al. 2009), mezinárodní zprávy jsou vydávány od první vlny studie v roce 1995 (Hibell et al. 1997, Hibell et al. 2000, Hibell et al. 2004, Hibell et al. 2009). Český dotazník měl v roce 2011 celkem 16 stran s 55 otázkami. Cílovou skupinou studie ESPAD jsou studenti ve věku 16 let, resp. studenti, kteří v roce realizace studie dosáhnou 16 let. V roce 2011 se tedy jednalo o kohortu studentů narozených v roce 1995. Stejně jako při předchozí vlně studie v roce 2007 byl zohledněn fakt, že respondenti narození v tomto roce jsou převážně studenty prvních ročníků středních škol, ovšem část z nich stále ještě navštěvuje poslední ročník základní školy.

Výběr souboru byl tedy proveden tak, aby v odpovídajícím poměru zahrnoval žáky 9. tříd ZŠ i studenty SŠ, a to všech typů středních škol. Metodou víceetapového náhodného výběru základních a středních škol bylo vybráno celkem 294 středních škol a 70 základních škol, poměr jednotlivých typů škol v jednotlivých krajích byl stanoven tak, aby odpovídal skutečnému zastoupení všech typů škol v kraji. V jednotlivých základních školách byly náhodně vybrány dvě třídy z 9. ročníku, ve středních školách jedna třída z 1. ročníku. Z vybraných a oslovených škol se odmítly zúčastnit 4 školy, byly tedy nahrazeny geograficky nejbližší školou stejného typu. Data byla sbírána v celých třídách bez ohledu na věk narození respondentů, pro analýzu byli dále vybráni jen respondenti narození v roce 1995. V roce 2011 tvořilo výběrový soubor celkem 3 913 studentů.

Od roku 2003 je výběrový soubor v jednotlivých krajích navyšován tak, aby umožňoval také srovnání regionálních rozdílů v rámci ČR; celkem bývá osloveno přibližně 10 000 studentů.

Hlavní výsledky studie vycházejí ze souboru respondentů, který je reprezentativní na národní úrovni a který slouží jako podklad pro mezinárodní srovnání. Sběr dat byl řízen asistenty výzkumu, studenti vyplňovali tištěný dotazník; vyplněné dotazníky byly odevzdávány v zalepených obálkách. Po vyplnění dotazníku byla ve spolupráci s třídním učitelem nebo zástupcem školy zpracována zpráva o provedení výzkumu ve třídě (tzv. classroom report).

ZKUŠENOSTI S UŽITÍM NELEGÁLNÍCH DROG

Prevalence užití drog za celý život

Alespoň jednu zkušenost s užitím nelegální drogy v životě uvedlo 43 % dotázaných šestnáctiletých stu-

dentů. Nejčastěji se jednalo o konopné látky, tj. marihuanu nebo hašiš (42 % studentů), užití jiné nelegální drogy uvedlo celkem 11 % respondentů.

Mezi roky 1995 a 2003 byl sledován výrazný nárůst zkušeností studentů s užitím konopných látek – v roce 1995 uvedlo užití marihuany 22 % studentů, v roce 2003 již 44 % studentů, v roce 2007 byly zkušenosti studentů s marihuanou prakticky stejné jako při výzkumu v roce 2003 (45 %). V roce 2011 byl poprvé zaznamenán pokles na 42 %. Užití jiné než konopné drogy narostlo mezi roky 1995 a 1999 a od té doby je stabilně na úrovni kolem 10 %. Výskyt injekčního užití drog mezi studenty je dlouhodobě na minimální úrovni.

Další v pořadí nejčastěji užitými nelegálními drogami v populaci šestnáctiletých byly v roce 2011 halucinogenní houby (7 %) a LSD (5 %), teprve poté následovalo užití extáze (3 %). Užití pervitinu v životě uvedla 2 % dotázaných, heroin nebo jiné opiáty užilo 1 % respondentů. Relativně rozšířené byly mezi studenty zkušenosti s užitím léků se sedativním účinkem bez doporučení lékaře (10 %) a čichání rozpouštědel (8 %). Při porovnání změn mezi roky 2007 až 2011 lze konstatovat, že u většiny sledovaných drog došlo k poklesu prevalence jejich užívání, a to včetně konopných látek, kde se trend obrátil poprvé od roku 1995. Zároveň pokračoval zřetelný pokles užívání extáze, což může souviset se socio-kulturními změnami na taneční scéně, se změnou hudebních stylů a s ní spojenými vzorci chování jejich příznivců, ale také s celoevropskými změnami na trhu s extází a s novými syntetickými drogami.

Opakované užívání nelegálních drog (tj. užití drog 6krát a častěji v životě) uvedlo v roce 2011 více než 18 % dotázaných. Jedná se o užívání, které již nelze považovat za výjimečné či ojedinělé experimentování, i když ještě nemusí znamenat užívání problémové. Výskyt opakovaného užívání drog mezi roky 1995 až 2003 vzrostl v případě některých drog až 5krát. Od roku 2003 došlo k postupnému poklesu opakovaného užívání drog.

Prevalence užití drog v posledních 12 měsících a posledních 30 dnech

Ve studii ESPAD byl sledován výskyt zkušeností se všemi hlavními typy drog za celý život, zatímco prevalence užití drog v posledním roce a posledním měsíci se sledovala pouze u vybraných typů drog – konopných látek, extáze, pervitinu (nebo amfetaminů), heroinu (nebo opiátů) a těkavých látek.

V posledním roce užilo konopné látky téměř 30 % dotázaných, necelých 15 % je užilo v posledních 30 dnech. Extází užila v posledních 12 měsících necelá 2 % šestnáctiletých, pervitin 1 % a těkavé látky 4 % studentů. Relativně vysoká prevalence užití vybraných drog v posledním roce naznačuje to, že ke

zkušenosti s drogami došlo převážně v průběhu posledních 12 měsíců.

Prevalence užití nelegálních drog v horizontu posledních 30 dní je mezi šestnáctiletými na minimální úrovni.

Zkušenosti s drogami podle typu školy

Ve výběrovém souboru bylo zastoupení žáků/studentů podle typu školy shodné s distribucí pro celou populaci. Výsledky průzkumu ukázaly, že rozšířenost zkušeností s drogami byla nepřímo úměrná akademickým aspiracím studentů. Nízká úroveň vzdělání či nízká úroveň studijních aspirací patří mezi socio-demografické rizikové faktory, které ovlivňují rozsah zkušeností s návykovými látkami. Ukázalo se, že v období mezi roky 1995 až 2003 sice užívání drog mezi studenty gymnázií rostlo, avšak mnohem mírněji než mezi studenty odborných středních škol a především studenty středních odborných učilišť.

Mezi lety 2003 až 2011 byla situace již stabilnější; dále však platí, že studenti učňovských škol a studenti odborných středních škol měli zkušenosti s užitím drog výrazně vyšší než gymnazisté. Zatímco studenti gymnázií uvedli v roce 2011 zkušenost s konopnými látkami v 35 % případů, obdobnou zkušenost uvedlo 44 % studentů středních škol s maturitou a dokonce 55 % studentů středních odborných škol a učilišť.

Zároveň se však také ukázalo, že ve srovnání s rokem 2007 došlo k největším změnám v rozsahu užívání drog mezi studenty středních škol s maturitou – došlo k poklesu zkušeností s konopnými látkami a zároveň nárůstu zkušeností s nekonopnými drogami, zatímco rozsah zkušeností gymnazistů i studentů středních odborných škol/učilišť zůstal přibližně na stejné úrovni.

První zkušenost s drogami

V projektu ESPAD byly prostřednictvím několika otázek sledovány také rané zkušenosti mládeže s drogami. Jedna otázka zjišťovala, v kolika letech dotázaný poprvé zkusil vybrané návykové látky (pokud uvedl jejich užití), druhá se zaměřila na to, která z návykových látek (nelegálních drog a sedativ) byla užita jako první.

Do věku 13 let včetně měli nejčastěji studenti zkušenosti s kouřením cigaret (68 % z těch, kteří někdy kouřili, tak zkusili cigaretu před dosažením 14. narozenin), pitím piva (71 %) a vína (56 %). S denním kouřením začala do 13 let věku celkem třetina kuřáků. V případě rané zkušenosti s legálními i nelegálními drogami se ukázalo, že v období mezi roky 1995 a 2007 narůstal podíl těch, kdo udávali, že měli první zkušenosti s návykovou látkou do 13 let věku. Hodnoty z roku 2011 jsou v porovnání s předchozím měřením poprvé nižší, výjimku tvoří pervitin a těkavé látky.

U druhé otázky byl důraz kladen na to, kterou drogu vyzkoušel respondent jako první. Výsledky potvrzují, že nejčastěji uváděnou první nelegální drogu, kterou mladí lidé vyzkouší, jsou konopné látky. Toto zjištění je v podstatě ve shodě se sekvenční teorií, podle níž se lidé k užívání drog s vyšším zdravotním a sociálním rizikem obvykle dostávají přes užití marihuany, kterému ve většině případů předchází kouření cigaret a pití alkoholu.

Studenti, kteří uvedli alespoň jednorázovou zkušenost s nelegálními drogami v životě, nejčastěji dostali drogu od staršího (33 %) nebo stejně starého, případně mladšího kamaráda (20 %). Pětina z těch, co mají zkušenost s drogou, uvedla, že droga se brala ve skupině přátel. Přibližně 6 % dotázaných uvedlo, že si drogu koupili, a to nejčastěji od kamaráda. Ze srovnání rozdílů podle pohlaví vyplynulo, že dívky častěji drogu od staršího sourozence nebo kamaráda dostaly, zatímco chlapci častěji uvedli, že si drogu od kamaráda koupili.

Oproti roku 2003, kdy se otázka sledovala ve stejném znění, vzrostl podíl respondentů, kteří si drogu koupili, a naopak klesl podíl těch, kteří uvedli, že se droga užívala ve skupině přátel; podíl těch, kteří drogu dostali, zůstal přibližně na stejné úrovni.

Odhad počtu dospívajících v kontaktu s drogami

Na základě výskytu zkušeností s drogami v reprezentativním vzorku lze provést odhad počtu dospívajících ve věku 15–19 let, kteří již měli s drogami nějakou zkušenost. Odhaduje se, že alespoň jednorázovou zkušenost s užitím nelegální drogy mělo v roce 2011 přibližně 250 tisíc mladých lidí, nejčastěji se jedná o zkušenost s marihuanou. Opakovanou zkušenost s užitím nelegální drogy mělo odhadem více než 100 tisíc osob. Životní zkušenost s jinou než konopnou drogu mělo téměř 60 tisíc dospívajících, u 13 tisíc se jednalo o opakovanou zkušenost (užili více než 5krát v životě). Ve srovnání s předchozími roky se celkově snížil počet mladých lidí vystavených působení nelegálních drog, a to konopných i nekonopných. Příznivě lze hodnotit zejména pokles počtu mladých lidí, kteří přicházejí opakovaně do styku s jinými drogami než marihuanou.

Vnímání rizik spojených s užíváním drog

Čeští šestnáctiletí nepovažují kouření ani pití alkoholu za příliš zdravotně rizikové chování, za rizikové považují až denní silné kouření a pravidelnou konzumaci alkoholu. Kouření 20 a více cigaret denně považovalo za velmi rizikové 55 % studentů, konzumaci 4 a více sklenic alkoholu téměř denně jen 48 % respondentů. Užití konopných látek jednou nebo dvakrát v životě považovalo za velmi rizikové celkem 22 % dotázaných. V posledních letech došlo postupně k obratu ve vnímání rizikovitosti návykových látek – zatímco od roku 1995 došlo k poklesu vní-

mání nebezpečnosti u legálních i nelegálních drog, který u legálních drog přetrvává do současnosti, u nelegálních drog se od r. 1999, resp. 2003 zvyšuje podíl respondentů, kteří považují jejich užití za velmi rizikové¹⁾.

Přestože podle studie ESPAD vnímají čeští šestnáctiletí užití nelegálních drog za velmi rizikové, ukazují, že z hlediska nejvyššího dosaženého stupně vzdělání sledovaného souboru jednoznačně převažují osoby, které dosáhly pouze základního vzdělání. Jejich počet se pohybuje od 44% (v r. 2010) do 50% (r. 2003).

Počty léčených uživatelů drog podle nejvyššího dosaženého vzdělání

V období let 2002 a 2011 se roční počet léčených uživatelů drog v ČR, kteří žádali o léčebnou, poradenskou či sociální službu v některém z tzv. léčebně/kontaktních center (základní statistický soubor) pohyboval na hranici přesahující 8 tisíc osob. Jak ukazuje přehledová tabulka, viz níže, nejnižší počet osob, které se léčily z drogové závislosti, byl v r. 2008 (8279). Naopak nejvyšší v r. 2011 (9284).

Tabulka č. 1 - Počet léčených uživatelů drog v ČR v letech 2002 – 2011 dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání

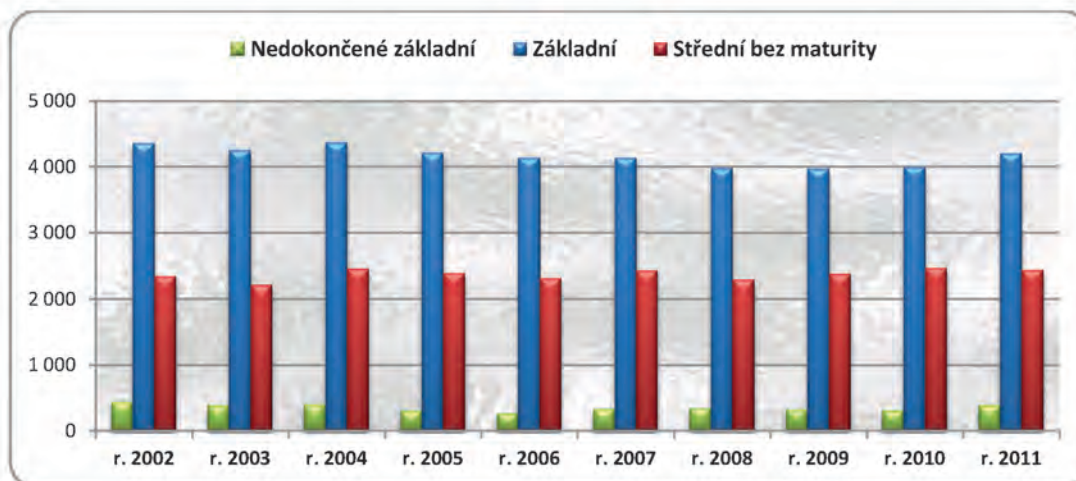
	rok 2002	rok 2003	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011
Nedokončené základní	433	384	396	302	266	328	337	319	309	386
Základní	4 356	4 254	4 371	4 213	4 131	4 136	3 974	3 971	3 999	4 202
Střední bez maturity	2 344	2 212	2 462	2 391	2 317	2 429	2 292	2 380	2 466	2 437
Střední s maturitou	1 042	1 004	1 042	1 007	1 019	963	1 089	1 144	1 219	1 180
VOŠ	21	13	32	28	31	26	40	36	40	39
Vysokoškolské	31	44	56	51	58	54	54	76	87	73
Neznámo	1 010	611	486	542	544	551	493	837	885	967
Celkem	9 237	8 522	8 845	8 534	8 366	8 487	8 279	8 763	9 005	9 284

Zdroj: Výroční zprávy Hygienické stanice hl. m. Prahy

Z hlediska nejvyššího dosaženého stupně vzdělání sledovaného souboru jednoznačně převažují osoby, které dosáhly pouze základního vzdělání. Jejich počet se pohybuje od 44 % (v r. 2010) do 50 % (r. 2003).

Druhou, nejčetněji zastoupenou skupinu tvoří léčení, kteří ukončili střední vzdělání bez maturity. Jejich počet se pohyboval v rozmezí od 26 % (r. 2003 a 2011) do 29 % (r. 2007).

¹⁾ Zdroj: Zaostřeno na drogy 1/2012.

Graf č. 1 – Přehled léčených uživatelů drog dle nižších stupňů dosaženého vzdělání

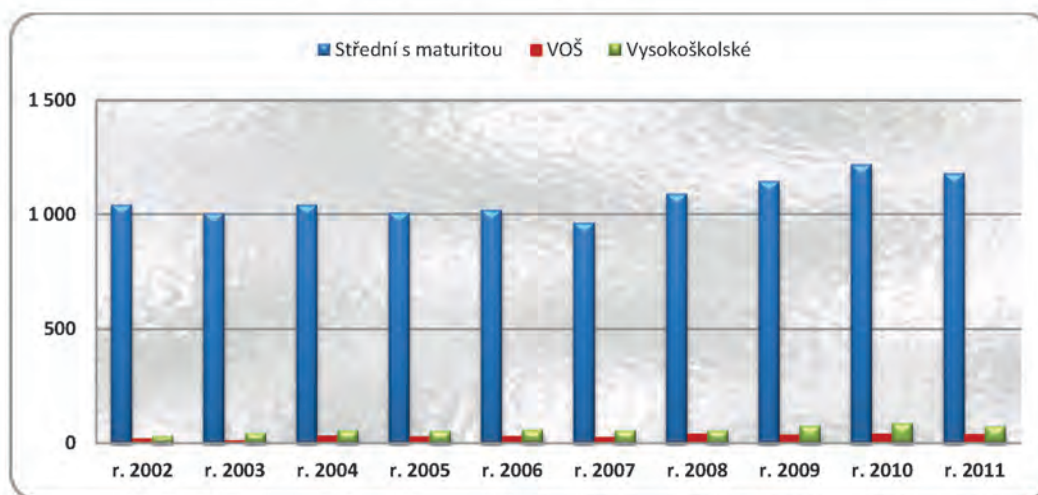
Zdroj: Výroční zprávy Hygienické stanice hl. m. Prahy

Uživatelé drog, kteří ukončili středoškolské vzdělání s maturitou, představují další četnější skupinu. Jejich zastoupení se pohybovalo v rozmezí mezi 11 % (r. 2002 a 2007) a 14 % (r. 2010).

Léčených s nedokončeným základním vzděláním je podstatně méně, jejich počet překročil hranici

400 osob ročně pouze v r. 2002 a pohybuje se v rozmezí 3 – 5 % z celkového počtu.

Osob s vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním je oproti ostatním skupinám velmi málo, zpravidla nepřesáhly 1 %.

Graf č. 2 – Přehled léčených uživatelů drog dle vyšších stupňů dosaženého vzdělání

Zdroj: Výroční zprávy Hygienické stanice hl. m. Prahy

EU – CHINA TRADE PROJECT (II)

kpt. Ing. Martin KUCHAR, PhD., kpt. Bc. Petr TEPLÁREK

Problematika nakládání s prekurzory drog se stále častěji zmiňuje v souvislosti s dovozem chemických látek z Asie, a to především z Číny. V rámci zlepšení spolupráce mezi odpovědnými institucemi v EU a Číně na jedné straně a soukromým sektorem na straně druhé byl zahájen projekt „EU-China Trade Projekt“. Celý projekt je hrazen z rozpočtu EU, organizačně je pod záštitou Evropské komise a „Office of National Control Commission of the P.R.C.“ na čínské straně. Druhý seminář tohoto projektu se uskutečnil ve dnech 18. a 19. 10. 2012 v Praze a na organizaci se kromě Evropské komise podílelo také Ministerstvo zdravotnictví ČR a jeho Inspektorát OPL. Seminář byl zaměřen na výměnu informací o kontrole prekurzorů drog mezi Čínou a EU a nastavení parametrů další spolupráce.

Seminář byl koncipován jako výměna informací mezi zástupci EU a Číny. Zástupci Evropské komise přednesli prezentace zaměřené na legislativu platnou v EU. Hlavním principem je volný obchod zboží v EU a upravené nakládání s prekurzory drog podle kategorií. Toto upravují nařízení EC č. 273/2004, které je zaměřeno na nakládání s prekurzory uvnitř EU (kdo a za jakých podmínek s prekurzory může nakládat), obchod se třetími zeměmi upravuje regulace EC č. 111/2005 a o implementaci pravidel a licencování se stará regulace EC č. 1277/2005. Jako zásadní byla ze strany EU zmíněna spolupráce od-

povědných institucí se soukromým sektorem (a to oboustranným informováním).

Celkově lze Evropský přístup shrnout jako požadavky na:

- kontrolu vnějších hranic EU,
- informovanost (systém DG TAXUD) a informační propojení zainteresovaných úřadů,
- a dále mezinárodní spolupráci, bilaterální dohody a různé projekty PRISM (Precursors Required In Synthetic Drugs Manufacturing), COHESION (Cocain Heroin Precursors).

Nakládání s prekurzory je regulováno v Číně povolením a licencí. Všechny úrovně při manipulaci s prekurzory jsou pod kontrolou úřadů. Nelegální nakládání je postihováno podle platných předpisů. V posledních letech výrazně narůstá nelegální výroba metamfetaminu, který je z velké části vyráběn z prekurzoru pseudoefedrinu, jenž je extrahován z dostupných medicínálních preparátů. V současné době je v 1 blistru (10 tablet) povoleno maximálně 720 mg. Od roku 2012 je možné dostat 2 balení na předpis na pacienta. Do roku 2012 to bylo 5 balení. Léčivo se prodává pouze ve speciálních prodejnách, kde musí pacient předložit ID doklad a telefonní číslo. V dalším roce se má limit na pacienta snížit o dalších 50 %. Čína se snaží, stejně jako další země, nahradit léčiva s pseudoefedrinem za jiná.

Bilaterální dohoda mezi EU a Čínou

o prekurzorech drog a látkách často užívaných v nelegálních výrobních omamných a psychotropních látek

- Podepsaná 30. 1. 2009, v platnost 11. 7. 2009
- kompetentním orgánem je v Číně NNCC (National Narcotics Control Commission)
- upravuje spolupráci mezi EU a Čínou

V Číně je v současnosti 1 700 výrobců prekurzorů a asi 60 000 registrovaných obchodních firem. Není zde dostatečná jak legislativa v oblasti prekurzorů, tak postih nelegálního obchodu s efedrinem. V průběhu následujícího roku má v Číně vzniknout nová legislativa k problematice prekurzorů, kde bude nelegální obchod s efedrinem trestně postižitelný podobně jako drogová trestná činnost.

Čína nakládá s prekurzory stejně jako EU. Snaží se přenést metodiku nakládání s prekurzory směrem k firmám formou školení a vzdělávání zaměstnanců. Kdo nakládá s prekurzory, musí projít výukou o legislativě k této problematice, která je ukončena zkouškou. Úřady monitorují nakládání s prekurzory, každá

zásilka je neustále monitorována a dle jejich vyjádření se jedná o bezpečnou produkci. Pokud chce nějaký subjekt odeslat zásilku prekurzorů z Číny do ostatních zemí, musí spolupracovat s celníky, kteří dohlížejí na zacházení s prekurzory při exportu. Celníci mají veškeré informace o všech společnostech, které oficiálně nakládají s prekurzory. Společnosti jsou rozděleny do kategorií podle spolehlivosti a spolupráce. V případě prohřešku či nesplnění některých obligatorních povinností poklesne jejich „rating“. Společnosti z kategorie méně spolehlivých jsou důsledněji prověřovány a při opakované nedbalosti či neplnění požadovaných kritérií jim může být odebrána licence.

V případě pré-prekurzorů, které se ve velkém množství dováží z Číny, neexistuje žádný monitoring a kontrola. Jedinou možností je na základě vyšetřování v EU doložit, že konkrétní společnost v Číně se podílí prostřednictvím vývozu pré-prekurzoru na výrobě drog (například záměrně uvádí špatné označení, platební konspirace atd). Obecně ovšem čínští zástupci uvedli, že Čína nemůže zodpovídat za možné zneužívání těchto chemikálií v zemích, kam jsou exportovány.

MAKOVÁ SEMENA – ZDRAVÁ POCHOUTKA NEBO SKRYTÁ HROZBA?

Jiří HOLOUBEK

Převzato z odborného časopisu Potravinářská revue 3/2012

Ve svém článku bych se rád zaměřil na téma obsahu morfinu v máku. Již si nedokáži přesně vzpomenout, kde jsem četl o potencionálním nebezpečí, které lidem hrozí v případech, že zkonsumují větší množství makových semen. Jediné, co si pamatuji, je to, že mne zpráva z domácího tisku zaujala, neboť nejružnější cukrářské výrobky s obsahem máku mám ve veliké oblibě a trochu jsem znejistěl. Do té doby jsem řešil kvalitu máku především z hlediska jeho chuti a vyzkoušel jsem si mnohokrát na vlastní kůži, jak je obtížné koupit dobrý mák. Nikdy mne však nenapadlo zabývat se otázkou obsahu morfinu v máku, který je součástí náplně pečiva. Postupem času se mi podařilo pochopit tuto problematiku v širších souvislostech. Rád bych proto vnesl do celé záležitosti více světla, neboť se domnívám, že ne každý spotřebitel přesně ví, co má od máku očekávat. Soustředím se proto na možný vliv obsahu morfinu v makových semenech na zdraví či život konzumentů máku. Zároveň bych se chtěl zmínit o rozdělení odrůd máku na potravinářské a průmyslové. V následujících řádcích též naleznete informace o zneužívání makových semen, které jsou spojeny s varováním určeným pro případné experimentátory před následky, které mohou v takových případech nastat.

Většina čtenářů asi bude vědět, že samotná semena máku neobsahují mléčnice. Morfin, který lze laboratorním rozbořením v máku odhalit, totiž pochází z drobných částic ulpělých na povrchu semen. Celosvětově pěstované odrůdy máku se rozdělují podle využití do dvou základních skupin, na potravinářské a průmyslové. Využití potravinářských odrůd je jednoznačné. Semena jsou zpracovávána především v pekárenském odvětví a do maloobchodních balení a mají charakteristickou makovou chuť a vůni. Makovina je pak pouze vedlejším produktem, který se někdy používá jako surovina k výrobě morfinu. Obsah alkaloidů v rostlinné hmotě potravinářských odrůd je dosti nízký. Pro záměrné získávání morfinu jsou proto vhodnější průmyslové odrůdy s vyšší koncentrací alkaloidů. Semena průmyslových odrůd mají často nahořklou chuť a pro potravinářský průmysl se nehodí ani kvůli tomu, že na povrchu semen můžeme najít až desetinasobné množství morfinu v porovnání s potra-

vinářskými odrůdami (tj. 250 mg i více v jednom kilogramu). Přesto existují důkazy o tom, že se na trh s potravinami občas taková semena máku dostanou. V České republice je pěstován výlučně potravinářský mák a naše země patří mezi největší producentské oblasti máku. Mezi významné producenty průmyslového máku patří Austrálie, Indie, Španělsko, Francie a Maďarsko.

Pro usmrcení člověka postačuje 100 – 300 miligramů morfinu. Uvážíme-li, že jeden kilogram kvalitně vyčištěných semen pocházejících z potravinářské odrůdy máku obsahuje v surovém stavu v průměru 16 miligramů morfinu na 1 kilogram, potom vážné zdravotní problémy může způsobit přibližně 6 – 19 kilogramů nezpracovaných semen. Jak je vidět, z pohledu přísunu morfinu do našeho organismu se jedná o čistě teoretickou hrozbu. Případnou námitku, že takové množství máku není zdravé sníst, bez ohledu na to, kolik morfinu semena na svém povrchu obsahují, pochopitelně plně akceptuji. Jen jsem měl v úmyslu názorně ukázat bezpečnost potravinářského máku z hlediska zdravotních rizik pro lidské zdraví způsobených morfinem.

Při konzumaci nejružnějších potravin s obsahem máku je třeba si navíc uvědomit, že mák, který jíme v hotových pekárenských výrobcích, prochází mletím a při pečení tepelnou úpravou. Dochází tak k výraznému snížení obsahu morfinu zhruba o 70 – 90 %. Proto potravinářský mák v koláčích, buchtách, závi-

nech a na povrchu rohlíků či housek opravdu nepředstavuje žádné zdravotní riziko.

V případě průmyslového máku je situace poněkud dramatičtější. Kritické množství již nepředstavuje zmiňovaných 6 – 19 kilogramů, nýbrž se jedná o váhové rozmezí pouhých 0,5 až 1,5 kilogramu za předpokladu, že jeden kilogram průmyslového máku může obsahovat zhruba 100 – 250 mg morfinu. I toto množství nezpracovaných makových semen je ale pro jednoho člověka poměrně hodně.

Horší může být situace, pokud se k někomu dostane pečivo, které bude obsahovat semena průmyslových odrůd máku. Nejspíše si nejenom příliš nepochutná, ale navíc může do svého organismu dostat takové množství morfinu, které bude odpovídat dávce morfinu obsažené v lécích dostupných pouze na lékařský předpis. Například jedna tableta léku pro tlumení bolesti s názvem *Sevredol* 10 mg obsahuje 7,5 mg morfinu, 20 mg tableta stejného léku odpovídá 15 mg morfinu. Dalším příkladem může být podobný lék *Continus* – 30 mg tableta = 22,5 mg, 60 mg tableta = 45 mg, 100 mg tableta = 75 mg morfinu. Jsem si vědom toho, že reálná dávka 7 – 15 mg morfinu (tj. 200 gramů zpracovaného máku) hned tak někomu velkou škodu na zdraví nepůsobí, ale k ovlivnění reakce citlivějšího jedince za určitých podmínek může dojít, zvláště pak při opakované a dlouhodobé expozici.

Ještě větší potíže ale mohou nastat v případě, kdy maková semena mletím a působením tepla neprojdou, a přesto se dostanou do potravního řetězce lidí. Asi málokdo tuší, že ze semen máku jde také připravovat výluh ve vodě. Tento „čaj“ z makových semen má pravděpodobně sloužit jako levný zdroj morfinu, který má, jak známo, narkotické účinky. Při podrobném zkoumání jsem na českých internetových stránkách nenašel ani jedinou zmínku o tomto nápoji. Situace je ale odlišná v zahraničí (např. USA, Austrálie i Rusko), kde je možné si přečíst různé zkušenosti konzumentů. Názory účastníků diskuzí nejsou úplně jednotné, ale asi nejvýmluvnějším podkladem pro vytvoření si vlastního názoru na věc jsou internetové stránky rodičů sedmnáctiletého mladíka z Kalifornie, který zemřel pravděpodobně na následky dlouhodobějšího pití výluhu z makových semen. Jeho rodiče neměli ani tušení o nebezpečnosti synova počínání, takže mu přípravu čaje z makových semen ani nezrozmlovali. Domnívali se, že jde o nápoj na úrovni

běžného bylinkového čaje, který si jejich syn připravoval z běžně dostupných surovin. Zároveň však pozapomněli na fakt, že mezi pojmy „přírodní“ a „bezpečný“ nelze klást automaticky rovnítko. Byli proto rádi, že k řešení psychických problémů jejich syna stačí přírodní prostředky. Zřejmě nešlo o typický potravinový mák, protože by mladík musel spotřebovat hned několik kilogramů takového máku v řádu několika hodin. Zde si připomeňme, že stejný účinek může mít pouhá polovina kilogramu makových semen z průmyslových odrůd. Proto se domnívám, že mohlo jít o semena potravinářského máku výrazněji znečištěná makovinou nebo šlo o mák z nějaké průmyslové odrůdy. Je zřejmé, že neúmyslná příprava smrtícího koktejlu může být snazší, než by si někdo mohl myslet. Případné experimentátory by měla odradit skutečnost, že obsah morfinu na povrchu zakoupených semen máku není možné nikdy spolehlivě odhadnout dopředu a snadno může dojít k předávkování.

Jako další varování lze brát četné výpovědi přispěvatelů do nejrůznějších internetových diskuzí, kteří jsou někdy doslova zoufalí a nevědí, jak se mají dostat z bludného kruhu závislosti na morfinu. Opravdovou vážnost problému dokládá, kromě případů úmrtí hned několika mladých lidí, také několik citací převzatých z různých webových stránek na internetu.

Nejprve bych chtěl zmínit několik příspěvků umístěných na stránkách založených rodiči onoho sedmnáctiletého studenta <http://poppyseedtea.com/> (sekce „*Read Feedback Emails*“). Čtyřiatřicetiletý Ben popisuje, jak začal výluh z makových semen používat k utlumení úporných bolestí. Postupně si podle vyskytujících se abstinčních příznaků uvědomil, že se stal závislým na tomto nápoji a po čtyřech letech je zoufalý. Chtěl by skončit, ale neví jak. V dalším příspěvku se jistý Jeff zmiňuje o tom, jak se on a několik jeho přátel stalo závislými na morfinu získávaném z makových semen. Zpočátku se domníval, že jde o neškodnou záležitost, ale později si uvědomil, že to byla velká chyba. V době psaní řádek prodělal třetím dnem odvykací kúru a vyjadřoval velké odhodlání skoncovat se závislostí, neboť mu pití tohoto nápoje způsobovalo mnohem více trápení než pocit štěstí.

V diskusní skupině nad závislostí <http://community.discovery.com> („*Addiction Groups*“) přispěvatel pod přezdívkou *Square_root2* vypovídá: „*Piju výluh z makových semen již řadu let. Pokouším se s ním přestat, ale když si ho nedám, tak je potom zle. Mám stejný pocit jako při chřipce a jsem zesláblý a unavený...*“

Autor příspěvku na stránkách <http://www.vicodin-withdrawal.org/> Adam zase vypovídá o svých zkušenostech s výluhem z makových semen a porovnává je se svými zážitky pod vlivem heroinu. Připouští, že nečekal, že by výluh mohl mít podobné účinky jako

heroin a že by na něj mohl mít nápoj nějaký větší vliv. Jak sám píše: „*Potom, co jsem zažil, myslím, že je opravdu možné, aby se čajem z makových semen někdo předávkoval.*“ Naráží tím na výše citovaný případ sedmnáctiletého mladíka.

Jak vidno, z jedné strany dostupnost tohoto legálního zdroje morfinu činí především z průmyslových odrůd máku poměrně nebezpečný rostlinný materiál. Autentické výpovědi jednotlivců potvrzují, že je možné získat dokonce závislost na morfinu. „Čaj“ z makových semen není správnou volbou v případě, že se jednotlivec rozhodne skoncovat se závislostí na opiátech, např. na heroínu. Na straně druhé neexistují žádné důvody, proč omezovat spotřebu kvalitního dobře vyčištěného potravinářského máku, který je u nás tradiční součástí koláčů, buchet, závinů či některých sladkých jídel od pradáвна. Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že 100 gramů máku totiž obsahuje například 1402 mg vápníku, 705 mg draslíku, 854 mg

fosforu, 100 µg kyseliny listové a řadu dalších zdraví prospěšných látek, navíc v atraktivní podobě, která umožňuje též chuťový zážitek, což se nedá říci o nej-různějších tabletách.

Jsem si vědom faktu, že internet není univerzálním zdrojem informací. Nicméně s ohledem na povahu problému jsem musel použít tento informační zdroj jako hlavní, neboť nikde jinde není možné najít výpovědi lidí, kteří mají nějakou zkušenost s omamnými látkami všeobecně. Doufám, že je všem čtenářům zřejmé, že jsem svým článkem rozhodně neměl v úmyslu vyvolat hysterii a paniku způsobenou obavami z konzumace máku. Spíše naopak. Chtěl jsem ukázat, že pokud mák bude pocházet přímo od pěstitele nebo jiného spolehlivého zdroje, lze zejména český mák považovat za zdravou pochoutku, nikoli za skrytou hrozbu. Vždyť právě o český mák je v zahraničí zájem a přibližně více než čtyři pětiny českého máku jsou exportovány do zahraničí.

Literatura:

1. Kolektiv autorů (2010): Mák, s. 313-320, ISBN 978-80-904011-8-1.
2. Jiří Štefan, Jan Mach (2005): Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi, s. 101, ISBN-10-80-247-0931-7.

Internet:

<http://teenhealth.about.com/od/substanceuse/a/poppyseed.htm>

<http://poppyseedtea.com/>

<http://mundisal.cz/vpois/produkty/sevredol/souhrn-udaju-o-pripravku/?radit-dle=atc-skupina>

<http://mundisal.cz/vpois/produkty/mst-continus/zakladni-informace/?radit-dle=atc-skupina>

<http://www.vicodinwithdrawal.org/alternative-medicine/poppy-seed-tea-detox/>

<http://shop.aure.cz/pecivo-c26/makovy-zavin-600g-i270/>

<http://www.qulinarica.com/articles/decembra-uzivajmo-ob-zdravi-hrani>

O KOKAINU A KOKAINISMU

J. DAVID

V roce 1930 začal vycházet časopis pro úřady, sbory a orgány bezpečnosti v Československé republice BEZPEČNOSTNÍ SLUŽBA. Od třetího ročníku byly publikovány články, které se věnovaly jednotlivým drogám. J. David uvedl článek o kokainu a kokainismu, který uvádím v plném, původním znění.

Sledujeme-li v dějinách minulosti způsob života různých národů, shledáme, že již v dávnověku člověk pátral po látkách, které by mu zpříjemnily duševní náladu, zkalenou bolestnými chvílemi, tělesnými útrapami a podobně. Říše rostlinná mu k tomu poskytla mnoho prostředků. Tak získal kvašením cukernatých částí rostlin nápoje lihové, poznal účinky opia s hlavní omamnou látkou morfinem, hašiše a jiných narkotických látek. V posledních desetiletích přistoupil k těmto látkám alkaloid kokových listů kokain.

Rostlina koka (*Erythroxylon coca*) má svůj domov v Jižní Americe. Roste v Peru, Bolívii a v krajích sousedních států na východním úbočí hor And, kde se také hojně pěstuje. Keř dosahuje výšky 3 až 5 metrů, má kůru světle červenohnědou, listy 5 – 6 m dlouhé, špinavě zelené; květy jsou malé, barvy žlutobílé. Listy se trhají a suší, pak se dávají do krabic, zpráškované listy do žlutých lahví se zátkou. Vůně listů je slabě kořenitá, chuť mají nahořklou.

Domorodcům jihoamerickým je tato rostlina již velmi dlouho známa. Žvýkáním listů kokových docilují chuti k práci, veselé nálady, zmizení pocitu hladu a žízně a mimo to stanou se způsobilými překonati veliká namáhání tělesná.

Čistý kokain (chemický vzorec $C_{17}H_{21}NO_4$), nalezený r. 1859 Niemannem v kokových listech, je bílý prášek, krystalický, bez zápachu a přichází do obchodu obyčejně jako chlorid kokainový (*cocainum hydrochloricum*). Je velmi cennou pomůckou v chirurgii, očním, krčním a zubním lékařství.

Od poloviny posledního století rozmohl se v Evropě v nebyvalé míře zvyk šňupati kokain a kokainismus stal se tak nebezpečnou metlou lidstva. V nemalé míře přispěla k tomu i světová válka, jež se všemi průvodními jevy, totiž nezaměstnaností, nechutí k práci a touhou po požiticích, připravila vhodnou půdu k požívání kokainu.

Dnes kvete prodej kokainu nejen ve všech velkých městech vzdělaných států, nýbrž i na venkově. Restaurace, bary, jakož i vůbec noční zábavní podniky, kde se scházejí lidé, toužící po požiticích, jsou vhodnými místnostmi pro prodej tohoto jedu. Paříž, například, má svůj Montmartre, kde se nalézá hlavní středisko kokainistů, dále čtvrť latinskou a tržnicovou a mnoho jiných. Jako se zve na oběd, zvou se tam

ctitelé kokainu na partii „coco“. Značný počet kokainistů tvoří v Paříži lidé homosexuální. Neméně zamořena jsou velká města Německa, Anglie a Ameriky.

Stálý počet kokainistů lze si vysvětlit tím, že bez námahy, aniž by použili jehly, jako je tomu při vstříkovaní morfinu, mohou si pouhým šňupnutím zjednat „sladkého“ opojení.

„Bílému jedu“ propadnou zpravidla lidé vratké povahy, ženy lehkých mravů, polodospělí, studenti, umělci, herci, ano i spisovatelé, básníci, hudebníci a slavní umělci (dadaismus v hudbě a malířství).

Kokain sám není příliš jedovatý, užívá-li ho však člověk delší dobu, stane se mu osudným. Nedovede se již zbavit tohoto požitku, a proto činí vše, aby si ho opětně zjednal. Velmi často prodá svůj poslední majetek a nakonec dopouští se i trestných činů, aniž si je vědom jich závažnosti. Celá jeho činnost směřuje k získání tohoto jedu. Obdržev kokain, chvatně si šňupne a s napětím očekává účinek jedový. Záhy se dostaví změněná nálada, čilost, hovor je živý, svět se mu zdá barvitějším, poslouchá rád hudbu, a tak probděl celé noci v živém hovoru se svými druhy. Po trvalém užívání vyvine se u něho již po několika nedělich chronický kokainismus. Po každé, když účinek jedu přestal, dostavuje se sklíčená nálada (deprese), tlučení a slabost srdce, nepravidelný spánek, inteligence ubývá, tělo rychle hubne, oči jsou vpadlé, barva obličeje je bledá, k tomu přidružují se mdloby, diarrhoe, střídající se se zácpou, u mužů pak i impotence a různé jiné zjevy. Velmi často dochází k přeludům a třetění a nemocného nutno pak izolovati v léčebném ústavu.

Prodej kokainu obstarávají individua, jež se zpravidla rekrutují z tanečnic, nevěstek, pasáků, běženců, vrátných nočních místností, číšníků a cizinců, kteří jsou velmi často členy organizovaných tlup mezinárodních, nákupem a prodejem narkotických látek se zabývajících. Nezřídka bývají i sami kokainisté.

Aby podloudníci kokainoví snáze unikli zrakům bezpečnostních orgánů, používají při přenášení jedů všech možných úskoků. Málo objemná látka, jakou jest kokain, přenáší se v krabičkách na pudr, opatřených dvojitým dnem, v cigaretách, hodinkách, hudeb-

ních nástrojích, umělých květinách a někdy i v potravinách. Značný zisk plynoucí z podloudného prodeje kokainu jim dovoluje, aby použili všech nejmodernějších dopravních prostředků.

Čas od času odkryje policie i velké sklady, exportní domy kokainu, kryjící se například nevinným nápisem „Obchod látkami“ a podobně.

Vedle rozsáhlé činnosti bezpečnostních úřadů, které všemi prostředky bojují proti vzrůstajícímu se

moru, jsou to i kruhy lékařské, jež bedlivě studují obrannou otázku. Tak podal v roce 1922 Dr. W. Köhler zajímavý návrh, aby se zavedlo ochranné barvení kokainu trisulfovaným a fendovaným fuchsinem. Modře zbarvený kokain by totiž u kokainistů, kteří jej šňupou v dávkách větších, způsobil silné zbarvení nosních otvorů, a proto by se mnohý z nich zřekl této neřesti, postihující zhojně nejen jeho samotného, nýbrž i potomky, a tudíž i plémě.

zdroj: www.tntmagazine.com

OPERACE „ATACK“ – VÝROBA METAMFETAMINU V SEVERNÍCH ČECHÁCH

kpt. Mgr. Barbora KUDLÁČKOVÁ

Dne 16. listopadu 2012 představila Národní protidrogová centrála na své tiskové konferenci největší zásah proti velkovýrobci a velkodistributorům metamfetaminu za posledních deset let. Během čtyř měsíců byly detektivy Národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování ukončeny operace s krycími názvy „ARCH“, „ATACK“, „TLUSTŮCH“ a „MOON“, zaměřené na organizované skupiny osob zabývající se výrobou metamfetaminu na území Severních Čech a jeho následnou distribucí na území České republiky, SRN a Rakouska.

V rámci těchto operací bylo obviněno ze zvlášť závažných zločinů celkem 21 osob, z toho 14 osob české státní příslušnosti, 2 osoby ukrajinské státní příslušnosti, 2 osoby vietnamské státní příslušnosti, 3 osoby makedonské státní příslušnosti a jedna osoba původem z Bosny a Hercegoviny. Byly odhaleny a zajištěny dvě laboratoře na výrobu metamfetaminu, přičemž u jedné z nich se jednalo o profesionální velkoobjemovou varnu s kapacitou až tři kilogramy metamfetaminu na jeden var. Tato velkokapacitní varna byla odhalena v rámci operace ATACK, při které se detektivům během prověřování trestné činnosti pachatelů podařilo zadokumentovat výrobu cca 100 kg metamfetaminu.

Operace ATACK byla zahájena detektivy Národní protidrogové centrály v září 2011 a jejím cílem byla dokumentace trestné činnosti organizované skupiny osob, které se zabývaly výrobou metamfetaminu na území České republiky, dovozem prekurzoru, zejména efedrinu, na území České republiky z Nizozemí a SRN a dále prodejem vyrobeného metamfetaminu dalším osobám na území České republiky a Spolkové republiky Německo.

Tato skupina pachatelů, v době od září 2011 do svého zatčení v červenci 2012, vyrobila metamfetamin v množství cca 100 kilogramů. Přímou na místě policisté zajistili 8,2 kilogramů metamfetaminu, za který mohli pachatelé v rámci velkoprodeje získat finanční prostředky v celkové výši cca 2 500 000,- Kč. V případě pouličního prodeje by tato částka byla ještě vyšší.

Na přípravě a realizaci akce se podílely útvary Policie ČR Krajského ředitelství policie Ústeckého kraje a to Odbor operativní dokumentace, Zásahová jednotka, Územní odbor Česká Lípa, Děčín a Louny a také útvary Policie ČR s celorepublikovou působností a to Útvar zvláštních činností a Útvar rychlého nasazení.

Celkem bylo v rámci operace ATACK zadrženo a obviněno 8 zločinců, kteří jsou vazebně stíháni pro zvlášť závažný zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odstavce 1, odst. 2, písm. a), odst. 3, písm. c), odst. 4, písm. c) trestního zákoníku,

za což jim v případě pravomocného odsouzení hrozí trest odnětí svobody v délce 10 až 18 let.

V rámci operace policisté zabavili majetek a finanční hotovost v minimální hodnotě 20 milionů korun pocházející z trestné činnosti pachatelů. Jednalo se o 9 vozidel, konkrétně BMW X6, LAND ROVER RANGE ROVER EVOQUE, MERCEDES BENZ SPRINTER, HYUNDAI SANTA FE, MERCEDES BENZ ML 320, ŠKODA OCTAVIA, VW CADDY, AUDI ALLROAD A6 QUATRO, MERCEDES BENZ SPRINTER 211 a novostavbu rodinného domu v hodnotě 7 milionů korun. U jednoho z pachatelů policisté zajistili krátkou střelnou zbraň s náboji.

Policie ČR vysílá policisty do Kosova od roku 1999, kdy byla zahájena mise UNMIK. Působení mise Evropské unie EULEX započalo 9. prosince 2008, kdy po vyhlášení samostatnosti Kosova převzal EULEX část mandátu mise UNMIK. V Kosovu působí největší český policejní kontingent s počtem okolo 30 českých policistů. V současné době působí v rámci mise EULEX v Kosovu tři policisté Národní protidrogové centrály SKPV.

EULEX je zkratka pro The European Union Rule of Law Mission in Kosovo tedy misi Evropské unie, jejíž úkol vychází z rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244 ze dne 10. června 1999 a má přispívat k vytváření a udržování bezpečného prostředí pro všechna etnika a umožnit pokračování mírového procesu a demokratického vývoje země bez potřeby budoucí přítomnosti nadnárodních vojenských jednotek. Od vyhlášení nezávislosti Kosova v únoru 2008 pak nadále podporovat úsilí mezinárodních organizací, které asistují kosovským autoritám při vytváření všech atributů právního státu.

Mise EULEX Kosovo je největší civilní misi Evropské unie s více než 2000 členy. Působí především v oblasti policie a justice. Svůj mandát naplňuje policejní součástí mise především poradenskou činností a výcvikem kosovských policistů, ale také přímým policejním výkonem.

Kosovo je území na Balkánském poloostrově, o jehož postavení se stále vedou spory na mezinárodní půdě. Podle své deklarace nezávislosti tvoří stát Republika Kosovo. Hlavním městem je Priština. Od 12. června 1999 byla oblast na základě statusu chráněného rezolucí RB OSN č. 1244 spravována OSN a Kosovu byla v rezoluci přiznána autonomie v rámci Srbska. Parlament autonomní oblasti vyhlásil dne 17. února 2008 nezávislost na Srbsku a prohlásil Kosovo za demokratický, světský a multietnický stát. Oficiální orgány a představitelé Srbska však nezávislost odmítají uzнат a považují oblast nadále za součást Srbska. Postoj ostatních států není jednotný. Nezávislost Kosova uznala již téměř stovka zemí a většina členů Evropské unie.

V současné době v rámci mise EULEX Kosovo zde působí tři policisté Národní protidrogové centrály, kterých jsme se zeptali:

Jaká je v současné době bezpečnostní situace v místě vašeho působení v Kosovu?

Petr K.: Po celou dobu mého působení v Kosovu jsem dislokován v hlavním městě, tj. v Prištině. Pokud jde o bezpečnostní situaci, mohu říci, že je poměrně klidná, toto se však netýká severní části Kosova, kde i nadále přetrvávají problémy mezi Albánci a Srby. Zde jsou takřka na denním pořádku nejružnější blokády hlavních silnic, barikády, různé nepokoje a demonstrace, často doprovázené ničením majetku, apod. Bohužel část těchto problémů se začíná objevovat i v Prištině, která je vzdálená pouze cca 60 km od hlavních problémových míst na severu země.

Nedávno bylo dokonce v severní části Kosova poškozeno služební vozidlo, ve kterém cestovali příslušníci mise Eulex, tzv. MMA (= mentorig, monitoring, advising), na pravidelnou kontrolu místní policejní stanice, což bylo součástí jejich každodenní práce. Toto vozidlo bylo zastaveno neznámými pachateli, kteří ihned po zastavení začali bez zjevného důvodu vozidlo demolovat. K útoku pak použili kameny, kladiva, železné tyče, apod. (viz. foto)

Petr S.: V současnosti bydlím i pracuji v hlavním městě Kosova, v Prištině. Toto město je obydleno výhradně kosovskými obyvateli a z tohoto důvodu, jako i z důvodu přítomnosti velkého množství různých mezinárodních organizací, je Priština relativně bezpečným městem. Jiná situace je bohužel na severu země, kde stále dochází k velkým problémům mezi albánskou a srbskou komunitou.

Jarda M.: Vzhledem k tomu, že působím na severu Kosova v Mitrovici, je zde cítit stálé napětí mezi albánským a srbským obyvatelstvem. Je zde slyšet často střelba z automatických zbraní. Stává se, že jedete do určitého místa vykonávat policejní činnost a náhle vám je cesta zablokována pomocí jiného vozidla, nebo skupinou osob. Byly zde i případy, kdy po zablokování vozidla byla posádka napadena nejprve verbálně a poté i fyzicky. Došlo zde i ke střelbě na vozidlo Eulexu, kdy jeden z útočníků střílel z automatické zbraně samopalu AK 47 a druhý držel RPG, které našťastí neodpálil. Tento incident byl v oblasti Zubin Potoka. Jeden příslušník EU byl zraněn. Mimo to na adresu Eulexu chodí výstražné dopisy ze strany odpůrců kosovských Albánců, že na příslušníky Eulexu budou prováděny útoky.

Co Vás přimělo se do mise přihlásit a proč jste si vybral právě Kosovo?

Petr K.: O zahraniční misi jsem uvažoval již delší dobu. Na NPC pracuji v operativě, více jak deset let, a dá se říci, že mě lákalo vyzkoušet si obdobnou práci v zahraničí. Získat pracovní zkušenosti v mezinárodní organizaci a zlepšit angličtinu bylo pro mě velkou výzvou. Jako další motivační faktor se může jevit i finanční kompenzace, která je ale na druhou stranu vykoupena odloučením od rodiny a blízkých v ČR.

A proč Kosovo? Byla to jednoduchá volba, ve srovnání s ostatními misemi to byla jediná mise, která nabízela pozici související s drogovou problematikou.

Petr S.: O tom, zda se přihlásím do výběrového řízení, rozhodovalo v mém případě několik faktorů, jako je získání pracovních zkušeností v mezinárodní komunitě, touha po dočasné změně prostředí z hlediska osobního života a v neposlední řadě samozřejmě i výše finančního ohodnocení. Mezinárodní misi EULEX v Kosovu jsem si vybral z důvodu, že se jedná o jedinou zahraniční misi, kde mohu pracovat v podobné pozici a postavení jako u policie v ČR.

Jarda M.: Mým důvodem bylo poznat jiný druh policejní práce, zjistit poznatky o policejní práci z jiných zemí, neboť zde pracujeme společně s kolegy z Holandska, Německa, Bulharska a Turecka, obohatit se o toto poznání a něco z tohoto si také odvézt domů. Samozřejmě je zde možnost se rychleji způsobem zdokonalit v anglickém jazyce, neboť jinak než anglicky se zde nekomunikuje. Pokud bych měl odpovědět, proč právě Kosovo, tak asi z toho důvodu, že země se nachází poměrně blízko České republiky a je to místo, kde jsou lidé různého náboženského vyznání. Chci blíže poznat rozdíly mezi kulturami.

Bylo náročné projít výběrovým řízením?

Petr K.: Uprímně mohu říci, že výběrové řízení je celkem náročné. Skládá se z několika fází, přičemž nejnáročnější je bezesporu jazykový test z anglického jazyka. Zde probíhají dvě části, nejprve tzv. předvýběr a poté následný test před mezinárodním komisařem. Pokud je uchazeč úspěšný, čeká ho psychologické vyšetření, na kterém končí více než polovina zájemců o misi. V případě úspěšného zvládnutí pak uchazeč podstoupí 3 týdenní výcvik, pořádaný ve

spolupráci PČR a Armády ČR. Zde jsou uchazeči seznamováni s nejrůznějšími aspekty zahraničních misí a to jak v teoretické, tak i v praktické části kurzu.

Petr S.: Výběrové řízení se skládá hlavně z jazykových zkoušek a psychologického vyšetření. U zkoušek z anglického jazyka je tedy složitost testu velice relativní, někomu se zdály jednoduché, druhému pak téměř nepřekonatelné. Pokud uspějete při jazykových zkouškách, pokračujete ve výběrovém řízení psychologickým vyšetřením. O jeho náročnosti svědčí i to, že jej úspěšně absolvuje jen přibližně 50 procent účastníků. Pokud zvládnete i tuto část řízení, přijde na řadu 3 týdenní výcvik, který je složený z teoretické, taktické, praktické a střelecké přípravy, kdy se vás snaží na působení v zahraniční misi co nejlépe připravit.

Jarda M.: Sám za sebe, a troufám si říci i ostatní, že je náročné projít výběrovým řízením už z toho důvodu, že pokud se vám nepodaří uspět v testech anglického jazyka, musíte čekat celý rok na další možný termín. Poté, co úspěšně zvládnete zkoušku z anglického jazyka, stále nemáte vyhráno, neboť dále vás čekají testy jízdy s vozidlem, střelby, psychotesty. Neméně obtížné je projít kurzem CIVPOL ve Vyškově, kde vás příslušníci AČR připravují na situace, jak se chovat, pokud se ocitnete v minovém poli, simulované zajetí, s čímž je spojené i chování ve stresových situacích apod.

Co je Vaším úkolem v misi a jak se Vám ho daří naplňovat?

Petr K.: Moje pozice je Advisor to Directorate for Drug Trafficking Investigations. Jedná se o tzv. MMA pozici. Tato pozice je jedinou pozicí v rámci celé mise, která se dotýká přímo problematiky drog.

Můj protějšek v rámci managementu Kosovské policie je ředitel Protidrogové jednotky, se kterým jsem v každodenním kontaktu. Mezi mé hlavní úkoly patří nejen poradní činnost ředitele jednotky, příp. jeho zástupců, ale i dohled nad vyšetřováním všech aktuálních případů v oblasti drog, zejména těch závažnějších, s ohledem na mezinárodní aspekty, dohled nad dodržováním platné legislativy a lidských práv při vyšetřování, účast na jednání se státními zástupci. Dále je to dohled nad mezinárodní spoluprací jednotky s okolními státy, účast při likvidaci zabavených drog, pomoc a revize při tvorbě nové vládní protidrogové strategie na období 2012 – 2017 nebo např. dohled nad nově zřízeným vládním programem substituční léčby (Metadon), která se rozběhla v polovině roku 2012. V neposlední řadě je to i prevence (nejrůznější akce a přednášky určené hlavně pro studenty středních škol).

Petr S.: Pracuji zde na Útvaru vyšetřování organizovaného zločinu (Organized Crime Investigation Unit), který tvoří výhradně policisté mise EULEX, vyslaní ze zemí EU a dalších zúčastněných států. Naším úkolem je odhalování závažné trestné činnosti, zejména takové, kterou není schopna pokrýt svoji činností kosovská policie. Jedna se především o jakoukoliv závažnou trestnou činnost s politickým podtextem. Úspěšnost plnění tohoto zadání je podle mého názoru podobná jako ve všech zemích při odhalování tohoto druhu kriminality. Někdy slavíme úspěch, jindy nám potřebné důkazy chybí.

Jarda M.: Pracuji na jednotce Supplementary Police Unit- Special Police Department, kde naším úkolem je eskortování, případně střežení vězňů, a to jak ve vězeňských zařízeních, tak eskortování nebezpečných vězňů (vrazi, váleční zločinci, teroristé) k soudnímu přelíčení. Dále provádíme ochranu soudu, a to jak z vnější strany, tak ochranu osob pracujících pro Eulex (soudci, státní zástupci...). Musíme být nepřetržitě připraveni reagovat na nenadálé situace, případně okamžitě provést transport zájmových osob z místa nebezpečí do bezpečné zóny. Do současné doby se nám vždy úspěšně podařilo odvést kvalitně naši práci.

V čem se liší policejní práce v Kosovu a České republice?

Petr K.: Ze svého pohledu mohu hodnotit zejména práci místní Protidrogové jednotky. Jedná se o útvar, který čítá cca 90 příslušníků a který má vedle své centrály sídlící v Prištině dalších 6 regionálních poboček. Práce je obdobná jako u nás v ČR, největším problémem je pašování a následná distribuce marihuany a heroinu. Jednotka byla v roce 2012 velice úspěšná, počet zadržených drog i realizovaných pachatelů byl nejvyšší v historii.

Právní předpisy byly v Kosovu několikrát novelizovány. Od ledna 2013 bude účinný nový trestní řád, kde byly zohledněny např. operativně pátrací prostředky, z hlediska vyšetřování drogové trestné činnosti důležité nástroje – předstíraný převod nebo sledovaná zásilka.

Petr S.: Především je zde rozdíl v trestním právu a celkové právní úpravě činnosti Policie, kdy se samozřejmě i příslušníci EULEX musejí řídit místními předpisy a zákony. Práce v Kosovu se dále liší ve spolupráci příslušníků mise EULEX s místními orgány, kdy je pochopitelné, že tato není a nikdy nebude na takové úrovni, na jaké ji známe třeba z ČR. Projevuje se to především pomalou reakcí na žádosti a dotazy, kdy informace, které dokážete v ČR zjistit během několika málo minut, zde mohou trvat i týden,

či dva. Stále zde ne zcela dobře fungují centrální databáze občanů, vozidel, katastr nemovitostí atd., což zdejší práci dokáže velice znesnadnit a zpomalit.

Jarda M.: Samozřejmě roli zde hraje jazyková bariéra mezi příslušníky místní policie a příslušníky Eulexu. Spousta věcí, které by u nás na naší jednotce byly vyřízeny během několika minut, tady trvají dny. Musíte se stát flexibilní a sami se postarat o to, co potřebujete k výkonu.

Jak vypadá Váš běžný den?

Petr K.: Pracuji od pondělí do pátku, začínáme v 08:30 a končíme v 17:30. Již několikrát jsem pracoval i o víkendech, kdy jsme operovali v severní části Kosova, při realizaci spojených se zadržením pachatelů a následným prováděním domovních prohlídek nebo např. při konání nedávných voleb v srbské části, kde jsme společně s místními policisty dohlíželi na jejich průběh.

Petr S.: Můj pracovní den je navzdory všem výše uvedeným nesnázím velice podobný mému pracovnímu dni v ČR. Mam pětidenní pracovní týden s osmi hodinovou pracovní dobou, kdy však stejně jako v ČR tato práce vyžaduje nemálo přesčasových hodin. Pracovní náplň je zde stejná jako všude jinde na světě u kriminální policie: odposlechy, sledování, byrokracie...

Jarda M.: Včetně běžných ranních záležitostí trávím hodně času na naší základně, neboť jediná možnost, jak se můžete odreagovat, je čas strávený v posilovně, nebo tělocvičně. Místnost je velice dobře vybavená včetně běžeckých pásů (ty jsou dost často obsazeny, protože venku je hodně znečištěné a prašné prostředí). Tady se setkáváme hodně často s našimi kolegy, a tak si stihneme vyměnit naše zkušenosti a zážitky z předešlých služeb. Poté se samozřejmě musíte starat o jídlo na další den, takže sem rovněž patří pravidelné nákupy potravin, praní oblečení, údržba pořádku v domě, kde bydlím apod. Někdy, když mám dva dny volna, věnuji jeden den poznávání okolí. Jsou zde pěkná místa, ať již se jedná o pravoslavné kláštery, nebo hory....

Jak často se dostanete domů?

Petr K.: Vzhledem k tomu, že mám rodinu a dvě malé děti, snažím se domů jezdit častěji než kolegové, kteří jsou svobodní a bez závazků. Někdy je to samozřejmě složitější, musí se brát v ohledu aktuální bezpečnostní situace a dále také Nařízení hlavního velitele mise, kde je uvedeno, že přítomnost všech příslušníků mise Eulex nesmí klesnout pod

50 %. Vše podléhá povolení nadřízených, stejně jako je tomu u nás. Zatím se mi ale daří jezdit domů průměrně jednou za 6 týdnů.

Petr S.: Záleží na každém jednotlivci, kdy a jak si vybere dovolenou, ale každé opuštění území Kosova, byť jen na víkend, musí být nejdříve schváleno nadřízeným a také bezpečnostním odborem mise EULEX. Já osobně jsem za prvních 6 měsíců byl v ČR dvakrát.

Jarda M.: Domů se dá jezdit celkem pravidelně. Asi tak jednou za dva měsíce na 10 dnů.

Můžete už nyní říci, co Vám zařazení do mise přineslo?

Petr K.: Budu stručný, jde hlavně o navázané mezinárodní kontakty v rámci EU, nadstandardní vztah s vedením kosovské protidrogovky, který doufám v budoucnu využije i NPC, a také skutečnost, že jsou čeští policisté, díky svým zkušenostem, považováni svými zahraničními kolegy za spolehlivé a kvalitní partnery.

Petr S.: Do současnosti mi působení v misi přineslo vše, co jsem od ní očekával a proč jsem se rozhodl se ji zúčastnit, kdy tyto důvody jsem již uvedl. Především však doufám, že mé působení v mezinárodní misi přinese po mém návratu užitek i Národní Protidrogové Centrále. Věřím, že zejména nabyté zkušenosti z práce na mezinárodním poli a získané kontakty do mnoha zemí EU mohou být pro tuto práci později přínosem.

Jarda M.: Je to velká změna a poznávání opět něčeho nového, ať již odlišná pracovní náplň, země, kolegové, kultura. Jsem zde pouze tři měsíce a nerad bych hodnotil po tak krátké době. Musím však říct, že jsem tady poznal výborné kolegy z naší země, kteří se vám snaží pomoci, když něco potřebujete a opravdu se na ně můžete spolehnout. Rovněž si zde najdete spoustu nových přátel z jiných zemí z naší profese, což považuji za přínos. Můžete s nimi porovnávat zkušenosti z různých oblastí policejní práce. Nejen já, ale i moji kolegové, oceňujeme výstroj a výzbroj, kterou jsme byli do mise vybaveni. Jedná se o standardní vybavení, ale ve srovnání s jinými zeměmi patří k jednomu z nejlepších. Troufám si tvrdit, že i úroveň výcviku se rozhodně nemáme za co stydět. Rád bych však ještě uvedl, že si cením toho, že za hranicemi naší země můžu zastupovat Českou republiku a jsem na to patřičně hrdý. Snažím se dělat dobré jméno naší zemi i mému domovskému útvaru NPC.

kpt. Mgr. Barbora KUDLÁČKOVÁ

JAK ČESKÁ CELNÍ SPRÁVA ZÍSKÁVÁ SLÁVU A UZNÁNÍ I V ZEMÍCH LATINSKÉ AMERIKY

Naše cesta do Latinské Ameriky, o které vyšel nedávno článek ve Clo Douane, nastavila přímé kontakty s protidrogovými útvary Brazílie, Peru a Ekvádoru. A přinesla okamžité výsledky. Na operativní úrovni se rozběhla výměna informací a dokonce se podařily první záchyty drog. Při svém pobytu jsme zároveň nabídli technickou pomoc a spolupráci. Této nabídce zatím využily celní správy Peru a Ecuadoru, které projeví zájem o výcvik protidrogových psů.

V reakci na tento zájem byly připraveny 3 projekty technické pomoci. První z nich obsahuje nákup a výcvik 2 protidrogových psů a školení psovodů Peru a Ecuadoru v ČR. Mile nás překvapilo Ministerstvo zahraničních věcí ČR (dále jen MZV), které sehnalo potřebné finance na koupi psů, letenek pro výše uvedené psovody a úhradu nákladů na jejich třítydenní pobyt v ČR. Cílem pobytu ve Výcvikovém zařízení služební kynologie v Heřmanicích bude seznámení se psy i s výcvikovými metodami. Výcvičení psi budou darem České republiky pro obě celní správy. Celý proces realizace tohoto projektu byl sice složitý (zejména zajištění transportu psů do zahraničí), ale administrativní překážky jsme úspěšně překonali a výsledkem jsou dva krásní němečtí ovčáci (viz foto), kteří již čekají na své pány. Ti by si pro ně měli přiletět počátkem prosince t. r.

Druhý projekt zahrnuje přípravu a realizaci třináctitýdenního výcviku ve středisku v Heřmanicích pro 12 peruánských a ekvádorských protidrogových psovodů (po šesti z každé země). Finanční náklady ve srovnání s cenou takových kurzů v USA nebo ve Velké Británii jsou zanedbatelné, a tak se právem můžeme domnívat, že obě celní správy projeví zájem a v dubnu příštího roku bude tento kurz zahájen. Otázkou zůstává, zda si účastníci kurzu přivezou své vlastní psy, nebo zda je budou chtít zakoupit a následně vycvičit v ČR. Ale to jsou již detaily, které se vyřeší.

Třetím projektem české celní správy je nabídka organizace čtrnáctidenního kurzu společně s MZV, Národní protidrogovou centrálou Policie ČR a Celní protidrogovou jednotkou Celní správy ČR (dále jen CPJ) pro příslušníky celní správy a policie Ekvádoru v oblasti boje proti nelegálnímu obchodu s drogami. V rámci kurzu by mohli získat pro ně užitečné informace o evropské drogové scéně, jaké „modus operandi“ jsou používány pro pašování drog v Evropě, i specifika jednotlivých etnik, která jsou do pašování drog v Evropě zapojena.

Pro realizaci výše uvedených projektů bylo nutné vytvořit smluvní základ. Dne 1. listopadu 2012 byla na MZV podepsána Smlouva mezi Českou republi-

kou a Brazílskou federativní republikou o vzájemné správní pomoci v celních otázkách. V rámci vzájemné obchodní výměny mezi oběma zeměmi dochází totiž k porušování předpisů s cílem obejít ustanovení týkající se platby cla, daní a dalších poplatků vybíraných v souvislosti s dovozem nebo vývozem zboží. Porušována jsou rovněž ustanovení upravující zákazy a omezení dovozu či vývozu konkrétních druhů zboží, včetně omamných a psychotropních látek. Smlouva s Brazílií znamená navázání užší spolupráce v celní oblasti s naším největším obchodním partnerem v Latinské Americe a Karibiku. EU sice připravuje dohodu MERCOSUR, jejíž součástí bude i celní protokol, ale ta je zatím v nedohlednu. Tímto bude vytvořen právní základ pro naši spolupráci s celními správami Peru, Ecuadoru i Brazílie. Na MZV byli při podpisu přítomni i velvyslanci zemí Latinské Ameriky a Karibiku akreditovaní v České republice, kteří ocenili přednášku o možnostech technické pomoci a spolupráce. Po skončení přednášky proběhla praktická prezentace práce s protidrogovým i tabákovým psem za odborného výkladu p. Dušánka, vedoucího regionálního střediska služební kynologie v Heřmanicích. Přítomní zástupci MZV i velvyslanectví byli nadšeni a troufám si říci, že to bylo asi poprvé v historii MZV (možná i naposled), kdy na chodbě této seriózní diplomatické instituce pobíhali naši služební

psi a zcela nediplomaticky tam štekali. Akce se setkala s velkým úspěchem a do budoucna projevily zájem o spolupráci i ostatní země Latinské Ameriky a Karibiku. S Peru a Ecuadorem jsou již připraveny k podpisu dohody o spolupráci (memoranda o porozumění), která jsou zaměřena na technickou pomoc, zejména v oblasti výcviku protidrogových psů.

Jak již bylo výše uvedeno, začátkem prosince očekáváme příjezd obou psovodů a jejich psi Karo a Rocky již na ně netrpělivě čekají. Zahájení kurzu v Heřmanicích 5. prosince se osobně zúčastní velvyslankyně Peru v České republice i zástupci MZV ČR, což je pro nás velká čest i událost.

V této souvislosti bych chtěla ocenit zejména práci Aleše Gorčíka z CPJ, který se neúnavně stará o popsané projekty, dále podporu ze strany MZV a samozřejmě zájem a úsilí tak typické pro regionální středisko Heřmanice. Zejména kolega Dušánek je duší všech mezinárodních iniciativ v této oblasti a nelze než jeho zanícení obdivovat. Takových lidí není v celní správě mnoho a je třeba si jich vážit a pomáhat jim.

Končím španělským pozdravem – „vaya con dios“ (jdi s bohem), ale možná bychom v tomto případě měli říci „vaya con perro“ (jdi se psem).

plk. Ing. Vendulka HOLÁ

PREZENTAČNÍ AKCE NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

kpt. Bc. Petr Procházka

Národní protidrogová centrála SKPV PČR se kromě vyhledávání, dokumentování a vyšetřování nejzávažnější trestné činnosti v oblasti návykových látek věnuje i preventivním aktivitám v různém rozsahu. Převážnou část činnosti v této oblasti tvoří vzdělávací aktivity, ale v tomto článku bych se rád záměrně věnoval prezentačním akcím, na kterých pracovníci /příslušníci/ Odboru metodiky a prevence prezentují práci Národní protidrogové centrály. Příslušníci NPC, kteří se přímo podílejí na odhalování trestné činnosti, se přirozeně s ohledem na povahu své činnosti na těchto akcích veřejně neprezentují.

První prezentační akcí na počátku roku je „Ledová Praha“. Tato akce se odehrává v nádherných prosto-

rách Muzea Policie ČR, Praha 1, Ke Karlovu 1. Během víkendu se návštěvníkům otevřou brány muzea a to v odpoledních a nočních hodinách. Národní protidrogová centrála zde první víkendovou sobotu v únoru prezentovala svou stálou výstavu „Boj policie proti drogám“. Tato expozice mapuje historický vývoj na poli návykových látek a represivních opatření, a také současnost, kdy se autoři snažili reflektovat stávající neradostné trendy v oblasti návykových látek. Pracovníci během celé akce erudovaně vysvětlují návštěvníkům všechna úskalí, která jsou spojena s drogami, zejména s nelegálním pěstováním konopí a výrobou pervitinu. Zájem návštěvníků o informace je značný.

„Muzejní noc“, tak se nazývá další z akcí, která je rovněž zasazena do prostor Muzea Policie ČR, ale tentokrát se vše odehrává během měsíce června. Návštěvníci mohou muzeem procházet v nočních hodinách, jak již název napovídá. Pracovníci NPC jsou zde opět připraveni odpovídat na zvědavé otázky nejen dětí, ale i dospělých. Mnozí lidé uvítají i informace o poslání našeho útvaru, neboť okruh činností, kterými se zabýváme, je velmi rozmanitý.

Poslední prezentační akcí většího významu je „Polygon Most“. Jedná se o prezentaci integrovaného záchranného systému Ústeckého kraje a dalších subjektů, které se podílejí na těchto specifických činnostech. Stalo se již tradicí, že i tady se prezentuje Národní protidrogová centrála. Zde se pracovníci s ohledem na rozsáhlost akce setkávají s velkým zájmem veřejnosti. V letošním roce zde představili praktickou edukační pomůcku „Drogový kufr“. Ten bude postupně nahrazovat stávající pomůcku, která sloužila při vzdělávání cílových skupin právě v oblasti návykových látek více než 15 let. Sdružení pro protidrogovou prevenci u dětí a mládeže přizvalo jako odborného garanta Národní protidrogovou centrálu a během prezentační akce již mohli návštěvníci posoudit,

zda se záměr s reedicí zdařil. Dalším počinem na poli prevence je vydání letáku „Návykové látky a zákon“, který byl přílohou Bulletinu č. 2/2012 a lze jej stáhnout v tiskové kvalitě na našich internetových stránkách <http://www.policie.cz/narodni-protidrogova-centrala-skv.aspx>. Ten mohli návštěvníci obdržet na akci a je cenným pomocníkem při snazší orientaci v zákonech, které se týkají návykových látek. Kromě informací o zákonech obsahuje na poslední straně odpovědi na nejčastější otázky související s oblastí návykových látek.

Výčet prezentačních akcí našeho útvaru pro veřejnost není velký, ale o to více se věnujeme na poli prevence odborným školením, diskuzím a poskytujeme praktické rady. Pokud však prezentujeme náš útvar, snažíme se široké veřejnosti poodhalit trochu z naší problematiky. Že se nejedná o lehkou práci, pochopí každý, kdo se nějakým způsobem o tuto oblast zajímá. Neocenitelný je také kontakt s laickou veřejností a velmi citlivě vnímáme, jaký názor mají na nelegální látky, se kterými se setkávají ve svém okolí. Pokud se tedy někdy v budoucnu při této příležitosti setkáme, nemusíte se bát zeptat.

PROJEKT SPRÁVNÝM SMĚREM

kpt. Mgr. Barbora Kudláčková

Dne 16. ledna 2013 v Mostě odstartovalo první kolo protidrogového preventivního projektu „Správným směrem“. Při této příležitosti se v prostorách Územního odboru Most sešli organizátoři projektu a představitelé subjektů zabývajících se prevencí návykových látek v Ústeckém kraji. Samotný projekt a doprovodnou výstavu protidrogových plakátů zahájil ředitel Národní protidrogové centrály plk. Mgr. Jakub Frydrych, ředitel Krajského ředitelství policie Ústeckého kraje plk. Mgr. Tomáš Landsfeld a vedoucí Územního odboru Most plk. Mgr. Jiří Volprecht.

Projekt „Správným směrem“ navazuje na úspěšnou grafickou soutěž o nejlepší protidrogový plakát, která pod tímto názvem proběhla u příležitosti dvacátého výročí založení Národní protidrogové centrály SKPV PČR v roce 2011 a setkala se s pozitivním ohlasem.

Během 90 dnů bude v rámci Ústeckého kraje realizována prevence rizikového chování v oblasti návykových látek formou např. formou seminářů a přednášek jak pro odbornou veřejnost, tak i pro studenty škol a to podle skutečných potřeb té které lokality. Smyslem projektu je společnými silami všech složek

zabývajících se protidrogovou prevencí v daném regionu vytvořit co nejúčinnější soubor opatření, která vychází z konkrétních problémů s drogami.

Součástí projektu je vyhlášení grafické soutěže o nejlepší protidrogový plakát. Soutěž je určena studentům ve věku 15 až 19 let, kteří mají možnost touto cestou vyjádřit svůj životní postoj k problematice nelegálních drog. Jakým způsobem ke grafické podobě svého díla studenti přistoupí, je zcela na jejich výběru. Mohou vytvořit např. plastiku, cukrářský výrobek, grafický návrh v počítači apod. Svůj výtvar pak musí vyfotografovat, přičemž výstupem se stane plakát, který ohodnotí odborná porota. Jím zpracovaný plakát musí být jednoznačně zaměřen proti zneužívání nelegálních návykových látek a splnit stanovené technické parametry.

Regionální blok projektu bude ukončen vyhlášením vítězů soutěže o nejlepší protidrogový plakát. Poté bude projekt pokračovat na dalších místech republiky.

Krajský úřad Ústeckého kraje, společně s firmou E.ON finančně podpořily vznik celého projektu.

Veškeré dílčí části realizace a termíny konaných akcí budou průběžně zveřejňovány na internetových stránkách tohoto projektu. Ty čtenář nalezne

po zadání hesla „národní protidrogová centrála“ v jakémkoliv internetovém vyhledávači na úvodní obrazovce.

KNIHOVNIČKA

Blanka KOVAŘÍKOVÁ, Bc. Miloš VANĚČEK

STŮJ, ZLODĚJ, CHYŤTE HO!

Správný detektiv musel mít pohodlné, prošlápnuté boty. Proč? Protože byly jeho nejlepší dopravní prostředek, bez nároku na oves nebo na benzín.

Konstatuje to i detektiv Bubník ve svých vzpomínkách. Auta prakticky nebyla a páni v buřinkách museli šlapat pěšky. Horší to bylo při předvádění pachatele. Pokud ho nechtěl detektiv vláčet pěšky přes celou Prahu, nezbylo mu nic jiného, než v tramvaji zakoupit dva lístky za „své“. Později se tento problém vyřešil tím, že detektivové dostávali volné jízdenky na tramvaj.

Řada pachatelů skončila na direkci. Co s nimi, když se přiznali a bylo je potřeba odvézt do věznice? Pražskými ulicemi jezdil pravidelně zelený anton, který je svázal na místo určení. Kromě věznic to byla třeba Fišpanka, kde končila řada delikventů. Příjezd antona vyvolával vždycky velké pozdvižení u kolemjdoucích. Jednalo se o takový rozruch, že to stálo za zmínku v dobovém tisku.

Zelený anton (po roce 1918 šedé barvy) dorazil v dopoledních hodinách na policejní komisařství v Jindřišské ulici. Vývádění a nakládání zadržených tuláků a prostitutek probíhalo za velkého zájmu zvědavců, zevlounů a darmošlapů. Navíc docházelo i k dorozumívání mezi prostitutkami a jejich pasáky. Aby se tomu zamezilo, začal anton couvat do průjezdu policejního komisařství. Tím se uzavřel téměř celý průjezd a také pohled na nastupování eskortované skupiny. Obecenstvo však nechce přijít o svou podívanou, a tak si mnozí sedají na bobek nebo strkají hlavu do mezery mezi antonem a zdí, jen aby něco zahlédli. Riziko, že přijdou k úrazu, jim nevádí.

Kde se vzal policejní anton?

Anton bylo vozidlo určené k přepravě zadržených osob. Tradice označení sahá na konec 19. století. V době Rakouska-Uherska do češtiny pronikala řada

německých výrazů a anton zřejmě nebyl výjimkou. Koněspřežné policejní kočáry s dřevěnou karoserií vybavenou pouze malými zamřížovanými okénky prý dostaly tmavě zelenou barvu z praktických důvodů. Výraz anton (tedy Antonín) bývá spojován s argotem neboli mluvou podsvětí. Podle jedné verze se tak v Berlíně přezdívalo místnímu katu, podle druhé – pravděpodobnější – označení souviselo s ulicí Antonstrasse, kde sídlilo policejní ředitelství. Právě to představovalo konečnou jízdu zelených antonů. Když koňský povoz nahradilo auto, tak si ho v Praze přejmenovali na Antonobil.

Policejní vozidla ještě jeden, z dnešního pohledu netradiční dopravní prostředek, a to košatinku. Sloužila převážně k převozu opilců, kteří nebyli schopni chůze. V tom případě přivolal strážník nebo policista zřízenec s košatinkou a nechali opilce odvézt.

19. září 1909 zaznamenala Národní politika případ sebevraždy v košatince. 18. září zadržel strážník Kochlöffel mladého žebráka, který byl na pravé oko slepý a kulhal na pravou nohu. Při předvádění od Prašné brány na staroměstskou strážnici odmítl pokračovat v chůzi. Strážník proto poslal pro obecní košatinku a dal mladíka odvézt na komisařství. V Havířské ulici třeskla v košatince střelná rána. Mladík se zastřelil ranou do hlavy.

Tak jako se zmodernizoval zelený anton, došlo také k modernizaci přepravy opilců. 3. prosince 1927 přinesly Národní listy zprávu o tom, že pro opilce, kteří se odváží na policejní ředitelství, je připraven motocykl s přívěsným vozíkem. Opilému se prý v něm leží pohodlněji než na policejní pryčně.

... a spoustu dalších příběhů najdete v nové knize Zločin & vášně za rady Vacátka

V NAKLADATELSTVÍ BRÁNA

právě vyšlo:

BLANKA KOVAŘÍKOVÁ & MILOŠ VANĚČEK

ZLOČIN & VÁŠNĚ ZA RADY VACÁTKA

Nové příběhy z pražské Čtyřky

Po úspěšném titulu *Rada Vacátka* a jeho hříšní lidé přichází Blanka Kovaříková s Milošem Vaněčkem s novými příběhy z pražské Čtyřky. Tentokrát se vydali nejen po stopách skutečných detektivů a policejních lékařů, ale zaměřili se také na konkrétní případy, které řešil policejní rada Josef Vaňásek a jeho tým. Čtení téměř detektivní doplňuje řada vzácných dobových fotografií a unikátních dokumentů.

F.: 165 x 235 mm, 256 stran

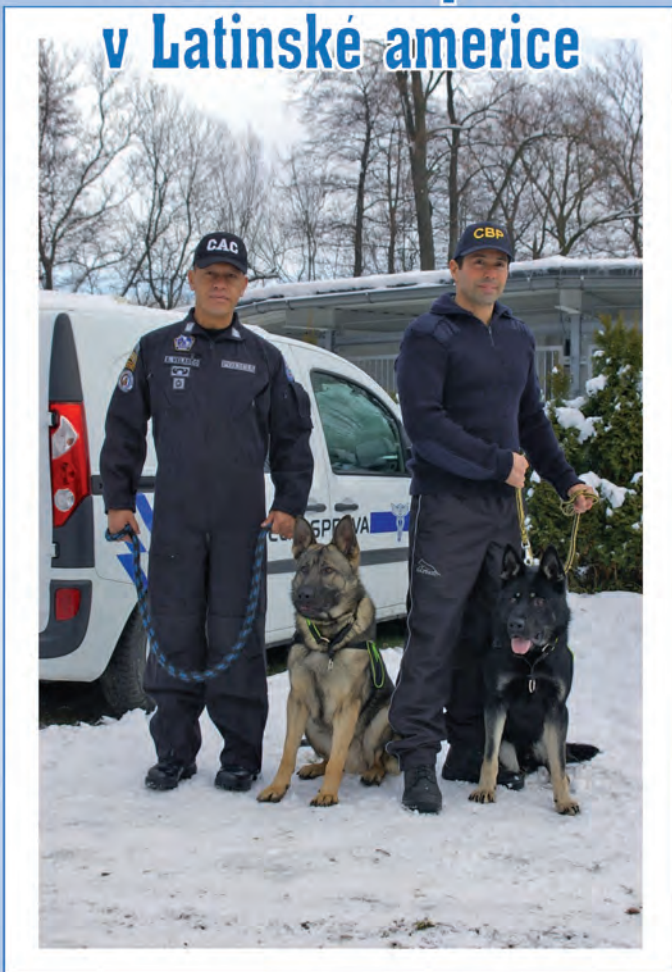

www.brana-knihy.cz

Mise Eulex Kosovo

Česká celní správa v Latinské americe

Prezentační akce NPC

Operace „ATACK“

